

SLOVENSKI

vestnik

Letnik XVII.

Celovec, petek, 16. marec 1962

Štev. 11 (1035)

Malo obetajoč začetek

razorožitvene konference v Ženevi

Ko so se v sredo vsedli za zeleno mizo v Ženevi zunanji ministri in drugi visoki predstavniki 17 držav (biti bi jih moralo 18, toda Francija očitno ne čuti potrebe po sodelovanju), da v smislu sklepa Generalne skupščine OZN do junija pripravijo poročilo o vprašanju razorožitve, je svetovna javnost začel sedanje razorožitvene konference sprejela precej skeptično. Splošno prevladuje v svetu mnenje, da je ta začetek zelo malo obetajoč, zlasti še zato, ker so predvsem velenile, od katerih je v posebni meri odvisno, kako se bodo razvijala pogajanja in kdaj bo prišlo do kakšnega konkretnega rezultata, že pred začetkom konference postavljale v ospredje samo tiste probleme, ki pot do sporazuma ovirajo, popolnoma pa so pustile ob strani vprašanja, pri katerih bi morda le bilo možno napraviti vsaj majhen korak naprej — seveda, če bi poleg vsega drugega našli tudi še malo dobre volje in iskrene pripravljenosti za iskanje skupne govorice.

Začetek sedanje razorožitvene konference v Ženevi stoji torej v znamenju poudarjanja tistega, kar razdvaja, namesto da bi se omejili na to, kar združuje. Pri tem pa je treba ugotoviti, da sporazum v vprašanju razorožitve še nikdar ni bil tako potreben, kot je ravno v današnjem času, ko se o ničemer drugem ne govori toliko kot o miru, hkrati pa se za nobeno drugo stvar ne troši toliko denarja kot za orožje. Če pogledamo državne proračune za tekoče leto, že na prvi pogled vidimo, da so bili tako na Zahodu kot tudi na Vzhodu občutno povečani izdatki za obrambo, to je za vojaške namene, za oboroževanje: kajti Zahod »se boji« Vzhoda in Vzhod Zahoda. Ne na eni ne na drugi strani pa nečisto videti, da mrzlična oboroževalna tekma vzroke za tak »strah« le še večja in množji, namesto da bi jih zmanjševali in sploh odpravljali.

Ta nevarni razvoj je postavil človeštvo pred alternativo, ali išče in tudi najde pot do sporazuma o razorožitvi, ali pa se izpostavi stalni nevarnosti oboroženega spopada, ki bi nujno pomenil največjo katastrofo za ves svet. Vprašanje razorožitve se danes postavlja kot vprašanje življenja ali smrti in tukaj leži na pristojnih činiteljih velika odgovornost in dolžnost, da se z vsemi močmi prizadevajo za dosego sporazuma in v korist tega sporazuma pustijo ob strani vse prestižne sebičnosti.

Toda, ali se odgovorni državniki te dolžnosti tudi res zavedajo?

Ob svojem prihodu v Ženevo so posamezni ministri izjavili, da »bodo napravili vse, kar morejo, za uspeh sestanka«, ker se strinjajo, da je problem razorožitve največji problem človeštva v tem trenutku in da ne bi smeli zanemariti ničesar, kar bi ga lahko pomagalo premakniti z mrtve točke, na kateri že tako dolgo stoji. Sovjetski zunanji minister Gromiko je še posebej izrazil upanje, da bo ženevska konferenca s potrebno pozornostjo proučila in se lotila vprašanja razorožitve, katerega pomena za človeštvo skoraj ni mogoče preceniti. »Ne smemo izgubljati časa in moramo mobilizirati vse sile — je dejal Gromiko — da bi ustavili pospešeno oborožitveno tekmo in odvrnili hudo nevarnost atomske vojne. Sovjetska vlada je prepričana, da bo uspeh dosežen, če bodo vse države, predvsem velenile, posvetile isto pozornost razorožitvi, kakor delajo to takrat, kadar gre za proizvodnjo uničevalnih orožij.« Zato bo sovjetska delegacija po zagotovitvi Gromika stala vse, da bi konferenca dosegla pozitivne rezultate.

Tako ena stran. In druga? Ena izmed zahodnih velenil — Francija — na konferenci sploh ni udeležena, ker smatra, da »odbor 18 držav ni sposoben pomagati pri reševanju problema svetovne razorožitve«. To je za stališče Zahoda prav tako značilno kot izjava generalnega sekretarja NATO Stikkerja, ki je dejal, da je rešitev razorožitvene vprašanja odvisna samo od Sovjetske zveze oziroma od njenega pristanka na sporazum o razorožitvi.

Ob začetku razorožitvene konference je vsekakor treba ugotoviti, da problema razorožitve s takimi enostranskimi stališči ne bo mogoče rešiti, kajti ta rešitev ni odvisna le od ene ali druge strani, odvisna je od dobre volje vseh. Le v kolikor bo prevladalo to spoznanje, je iz Ženeve pričakovati tudi pozitivne rezultate.

V dneh spomina na nacistično zrušitev avstrijske samostojnosti:

Sta mir in demokracija v Avstriji res zagotovljena

da ni treba posebnih zakonskih določil proti sovražnikom republike?

- V teh dneh smo se spominjali dogodkov pred 24 leti, ko je nacistična Nemčija
- 13. marca 1938 s pomočjo nacističnih elementov v Avstriji zrušila avstrijsko samostojnost. Po vsej državi so bile spominske prireditve, vodilni državniki so imeli
- posebne govore in so se poklonili spomenu žrtv, ki so bile doprinešene za osvoboditev in zopetno vzpostavitev neodvisne Avstrije. Ministrski svet je tega dne obravnaval osnutek zakona »v zaščito notranjega miru« (ki naj bi Avstrijo zavaroval
- pred ponovitvijo katastrofe, kot jo je doživela pred 24 leti), ki pa ga je ÖVP odklonila.

Vicekancler dr. Pittermann je imel ob obletnici »anšlusa« govor po radiu, kjer je poudaril, da je sodelovanje osnova države in demokracije. Zato bi morali biti budni tudi proti tistim, ki to sodelovanje navidezno dobrohotno kritizirajo, hkrati pa poskušajo dati temu sodelovanju drugačno politično obliko, posebno takrat, če prihajajo taki nasveti pretežno od ljudi, ki danes demokracijo sicer izrabljajo kot dobrodošlo možnost za širjenje svojih nazorov, vendar takrat, ko se je bilo treba boriti proti nasilju, ničesar niso napravili za zopetno vzpostavitev demokratičnega državnega reda.

Ko je ministrski svet obravnaval osnutek zakona »v zaščito notranjega miru«, ki vsebuje posebna določila proti sovražnikom republike in demokracije ter proti netilcem

rasne, verske in narodnostne mržnje, so ÖVP-jevski člani vlade osnutek zavrnil, češ da mir in demokracija v Avstriji nijkakor nista tako ogrožena, da bi bilo treba takoj sklepati posebne zakone; poleg tega pa že dosežena zakonska določila v polni meri zadostujejo za učinkovito ukrepanje proti sovražnikom republike. Socialistični minister pravosodja dr. Broda, ki je osnutek predložil, je po zavrnitvi s strani ÖVP izrazil obžalovanje zaradi take odločitve in poudaril: Zaščita notranjega miru ni stvar ene same stranke, marveč zadeva vseh Avstrijcev. To je spoznanje, ki je posebno ob spominskem dnevu, kot je 13. marec, živo v vsakem političnem taboru, ki se priznava k svobodni, demokratični in neodvisni Avstriji.

Stališče ÖVP v zvezi s tem zakonom je

Avstrijska nevtralnost in EWG

V zvezi z avstrijskim načrtom, da doseže povezavo z EWG, problem nevtralnosti Avstrije ni le aktualno notranjopolitično vprašanje, marveč sega tudi na področja zunanje politike. Prva je bila Sovjetska zveza, ki je kot sopodpisnica avstrijske državne pogodbe opozorila avstrijsko vlado na posledice, ki bi jih imela vključitev Avstrije v EWG za avstrijsko nevtralnost. Pred nedavnim se je s podobnim opozorilom zglasil na Dunaju tudi predstavnik Češko-slovaške in je zdaj na tozadevno noto odgovoril zunanji minister dr. Kreisky, ki je med drugim poudaril, da avstrijska vlada

pri svojih prizadevanjih za asociacijo Avstrije z EWG v polni meri upošteva status nevtralnosti. V avstrijskem odgovoru je rečeno, da zavzema Avstrija glede tega vprašanja enako stališče kot Švica in Švedska (ki sta prav tako nevtralni državi — op. ured.) in da je v zahtevi avstrijske vlade po vzpostavitvi stikov z EWG bilo izrecno naglašeno, da se lahko razgovarjajo samo o »gospodarskem dogovoru«, ker je Avstrija trdno odločena, ohraniti svoj nevtralni politični status in svoje dobrososedske odnose.

Vprašanje slovenskega jezika pred Komisijo za človečanske pravice

Kakor smo že zadnjič poročali, je vložil Franc Izop, pd. Leben iz Gorinčič pri St. Jakobu v Rožu pritožbo na Komisijo za človečanske pravice pri Evropskem svetu v Strassbourghu. Pritožitelj je svojo pritožbo utemeljeval, da sta bila s tem, da mu je bila s strani rožeškega sodišča zavrnjena v slovenščini spisana tožba, kršena člena 6 in 14 Konvencije o človečanskih pravicah v zvezi s členom 7 državne pogodbe, členom 66 senžermenske pogodbe in členom 19 državnega temeljnega zakona.

Čeprav je pritožba naperjena v prvi vrsti proti dejstvu, da je sodišče Izopa onemogočilo govoriti pred sodiščem in ga sploh ni hotelo slišati, kar nasprotuje členu 6 omenjene konvencije, je šlo posredno tudi za vprašanje možnosti uporabljanja slovenskega jezika pred sodišči tudi izven območja tako imenovanega manjšinskega sodnijskega zakona, ker je Izop trdil, da gre pri zavrnitvi v slovenščini spisane tožbe tudi za kršitev člena 14 konvencije, ki prepoveduje delati razlike med državljani zaradi rase, veroizpovedi, narodnosti itd.

Že v pripravljalnem postopku pred obravnavo je Komisija na osnovi predloženih dokumentov prišla do zaključka, da gre pri rožeškem sodnem okraju za dvojezičen okraj, v katerem je slovenska manjšina močno naseljena, čeprav je avstrijska vlada v svojih protizjavah z dne 13. 7. 1961 in 11. 9. 1961 hotela dokazati, da v rožeškem okraju sploh ne živijo Slovenci marveč v prvi vrsti »Sorbi« ali »Vendi«.

Tako se je visoka komisija na ustni razpravi dne 7. t. m. zanimala le še za odločbo Vrhovnega sodišča z dne 26. 5. 1959, ki pravi, da je § 3 člena 7 državne pogodbe brez nadaljnje izvedbene zakonodaje neposredno izvršen, nadalje za avstrijsko izvedbeno zakonodajo v zvezi z določili člena 66 senžermenske pogodbe in končno za gotove kazensko-procesualne predpise. Vsa ta vprašanja je

vsekakor značilno. Posebno obeležje pa mu daje še dejstvo, da se je to zgodilo prav na dan obletnice velenemskega pohoda proti Avstriji, ko smo 24 let po »anšlusu« in 17 let po zopetni vzpostavitvi svobodne in demokratične Avstrije že spet tako daleč, da se ponovno širi nacistična nevarnost ter ogroža notranji mir republike. Vsako omalovaževanje te nevarnosti je skrajno neodgovorno.

Zveza koroških partizanov

vabi na

REDNI OBČNI ZBOR

ki bo v nedeljo, dne 25. marca
ob 9.30 uri
v Delavski zbornici, dvorana 4/I

Glavni odbor

kakor je nestvarno trditi, da že obstoječi zakoni v polni meri zadostujejo. Če bi bilo to res,

- potem se ne bi mogla nemoženo širiti nacistična miselnost,
- potem se ne bi mogli dogajati atentati na parlament in spomenik republike,
- potem se ne bi mogla vrstiti najrazličnejša nacistična izzivanja,
- potem se ne bi moglo nekaznovano žuvali na rasno, versko in narodnostno mržnjo,
- potem ne bi mogli prihiti do zločinskih atentatov na grobišča, ustanove in pripadnike Židov ali koroških Slovencev...

Toda vse to se dogaja in cela vrsta neznanih storilcev ter nepojasnjenih atentatov opozarja, da še nikakor ni bilo storjeno vse v »zaščito notranjega miru«. Na to je treba ponovno opozoriti zlasti v dneh, ko se spominjamo za Avstrijo usodnih dogodkov pred 24 leti.

pred Komisijo, ki so jo sestavljali pod predsedstvom zastopnika Švedske zastopniki nadaljnjih 12 držav: Norveške, Danske, Islandije, Irske, Velike Britanije, Nizozemske, Belgije, Luksemburške, Nemčije, Avstrije, Italije in Turčije, v brilantnem pledeju izčrpno pojasnil zastopnik pritožitelja Izopa dr. Anton Andorfer z Dunaja, nakar je dobil besedo zastopnik tožene republike Avstrije vodja oddelka za mednarodno pravo v zunanjem ministrstvu dr. Kirchschläger. Le-ta je poskušal dokazati, da je treba pritožbo zavrniti iz formalnih vzrokov, ker členov 6 in 14 Kon-

vencije na ta primer sploh ni mogoče aplicirati. Ne da bi kakorkoli priznal pravice člana manjšine do uporabe materinega jezika, je iznašal, da pritožitelj na tem procesu sploh ni zainteresiran, marveč da je to le delo pisarne dr. Miler, v kateri dela tudi znan zastopnik koroške slovenske manjšine dr. Franci Zwitter, ki je tudi vložil tožbo Izopa v slovenskem jeziku in zastopal ostala dva slovenska tožitelja v isti zadevi pred sodiščem v Rožku in je namenoma vložil tožbo tako pozno, da je potem ni bilo mogoče več (Nadaljevanje na 8. strani)

Širokogrudna amnestija v Jugoslaviji:

Človek in njegova svoboda

sta v svobodni domovini največji vrednosti

Zvezna ljudska skupščina FLR Jugoslavije je pred dnevi sprejela zakon o amnestiji, ki bo zajela okoli 150.000 ljudi, predvsem osebe, ki kot emigranti žive izven domovine, pa niso zagrešile hudih vojnih ali drugih velikih zločinov. Ekspozice o tem zakonu je imel podpredsednik zvezne vlade Rankovič, ki je med drugim naglasil:

Amnestije bodo deležni storilci nekaterih kaznivih dejanj, storjenih med drugo svetovno vojno in okupacijo. Amnestija bo zajela ljudi, ki so se pregrešili zoper Jugoslavijo in njeno ljudstvo ter njegov boj za svobodo in neodvisnost dežele, ki pa niso bili neposredni izvrševalci in organizatorji hudih vojnih zločinov, niti organizatorji in pobudniki dejavnosti proti današnji Jugoslaviji in njeni ustavni socialistični družbeni in državni ureditvi. Amnestije bodo deležni tudi storilci nekaterih dejanj proti javnemu redu in nedovoljenega prehoda čez državne meje, ljudje, ki se niso odzvali pozivu na vojaško službo itd.

Ne bodo pa amnestije deležni neposredni izvrševalci in organizatorji hudih vojnih zločinov in ubojev, organizatorji in pobudniki dejavnosti iz tujine, ki še zdaj aktivno delajo proti ustavni ureditvi FLRJ. Prav tako tudi ne »volksdojčerji« in tisti pripadniki narodnih manjšin, ki so v drugi svetovni vojni sodelovali v sovražnikovih vojaških formacijah ter političnih in drugih organizacijah. Nadalje amnestije ne bodo deležni storilci kaznivih dejanj vohunstva, organiziranja in pošiljanja na ozemlje FLRJ oboroženih skupin ali posameznikov, storilci nasilja proti predstavnikom ljudske oblasti kakor tudi storilci dejanj vojnega zločina genocida.

»Naše vodilo je bilo pri tem — je poudaril Rankovič — da sta človek in njegova svoboda v svobodni domovini največji vrednosti. Takšno naše stališče sloni na zaupanju, ki ga ima socializem do človeka.«

Dolgo pričakovana zboljšanja v kmetijskem nezgodnem zavarovanju

Le v redko kateri poklicni skupini se pripeči toliko delovnih nezgod, kakor v kmetijstvu in gozdarstvu. Zato so dosedanja določila Splošnega zakona o socialnem zavarovanju (ASVG), ki so predvidevala, da so kmetje in njihovi družinski člani šele v 3. mesecu po delovni nezgodi deležni povračila stroškov zdravljenja od zavoda za nezgodno zavarovanje v kmetijstvu in gozdarstvu, povzročala celo vrsto težav, nepotrebnih zapletov in sporov med poškodovanci in zavodom, še več pa upravičenega negodovanja med kmečkim prebivalstvom. Z 9. novelo k ASVG je bilo to določilo spremenjeno.

Čemu tako silite v EWG?

V naši državi je skupina ljudi, ki bi Avstrijo raje danes videla v objemu EWG kakor jutri. Da bi za to svojo več kot prozorno, v zadnjih 50 letih pravzaprav že tretjič ponavljajočo se željo »anšlusa« našla prijemljivo opravičilo, trdi, da je asociacija Avstrije v EWG življenjske važnosti za obstoj domačega kmetijstva, ki je v zunanji trgovini takorekoč popolnoma odvisno od Nemčije in — Italije. Tedne in mesece že sledimo poročanjih, po časopisih in po radiu, jadikovanju in zaskrbljenosti, kam bo šlo naše kmečko prebivalstvo s »čredami opitanih bikov in volov« in z »gorami masla in sira«, če se ne podvržemo brezpogojno diktatu, ki ga postavlja EWG.

Toda laž ima kratke noge. Krive preroke v FPÖ in iz vrst Bauernbunda postavlja na laž Zahodna Nemčija sama, ko objavlja letošnje kontingente mesa, ki ga bo uvozila. V tem sporočilu je po AIZ povedano v bistvu to-le:

Zahodna Nemčija bo letos uvozila 147.000 ton govejega mesa. Države EWG ga ji bodo po pogodbah dobavile 56.600 ton, države EFTA pa 63.800 ton. Ostale količine bodo dobavile prekoceanske dežele ter Jugoslavija in Madžarska. Na kontingentu EFTA je Avstrija udeležena z 2.500 tonami. Večjega kontingenta ji zahodnonemška vlada ni dodelila ali pa se naša država zanj ni potrudila.

Prasiče bo po vezanih pogodbah Zahodna Nemčija uvažala le še do 30. junija t. l. Po tem datumu bo uvoz prasičev v Zahodno Nemčijo urejen po novih določilih. Do 30. junija pa bo uvozila 30.000 ton zaklanih prasičev. To količino bodo dobavile: EWG 8.000 ton, EFTA 13.000 ton ter Vzhodna Nemčija in Poljska skupno 11.000 ton. Od držav EFTA sta kot dobavitelji navedeni Danska in Švedska. Od Avstrije Zahodna Nemčija klavnih prasičev ne bo kupila. Letošnje viške bosta zaenkrat do 7.000 komadov odkupili Češkoslovaška in Švica.

Za primerjavo z gornjim avstrijskim deležem na letošnjem nemškem uvozu govejega mesa, ki znaša komaj 1,7 % nemškega uvoza, še številke avstrijskega izvoza klavne živine v zadnjih 2 letih: Predlanskim smo izvozili 49.566 glav goveje klavne živine, lani pa 50.892. Od teh količin je šlo 1960 v Zahodno Nemčijo 7 %, lani, ko je Italija zaprla uvoz avstrijske klavne živine, pa 57 %. Kdaj bo Italija spet dovolila uvoz avstrijske živine, še ni jasno. V Zahodno Nemčijo pa bomo smeli izvoziti le še 2.500 ton mesa.

Govoriti ob takih številkah o življenjski važnosti nemškega in italijanskega trga za avstrijsko klavno živino je več kot pretirano, je zlonamerno zavajanje ljudstva v neresnico in laž. Laž je toliko večja, ker o tej življenjski važnosti govorijo vedno spet ljudje, ki se imenujejo agrarne in kmečke zastopnike.

Nemški in italijanski trg avstrijskega kmetijstva ne bosta rešila pred »gorami mesa, masla in sira«, ki rojijo po nekaterih glavah, ki jih pa zaenkrat še ni, kajti kolikor mi izvažamo, toliko tudi uvažamo meso, maslo in sir. Ne Nemčija, še manj pa Italija nista in ne bosta svojega pomanjkanja na tem blagu krili na ljubo nekaterih pristašev »anšlusa« v naši državi, kupovali bosta tam, kjer imajo boljše blago in ugodnejše ponudbe. Če bodo ponudbe v vzhoda ugodnejše, pa bosta kupovali tam v še večji meri kot doslej.

Zato je vsako enostransko klečeplazenje in siljenje v EWG odurno, posebej še zato, ker je s tem na kocki naša nevtralnost. Avstrija nima dobrih prijateljev le v EWG, temveč jih ima povsod okoli sebe, če bo znala biti z njimi korektna in prijateljsko razpoložena.

Sedaj je stvar zavoda za socialno zavarovanje v kmetijstvu in gozdarstvu, da določi mere za povračilo stroškov zdravljenja v primeru delovnih nezgod kmetovalcev in njihovih družinskih članov. Na podlagi tozadevnega pooblastila, ki ga daje 9. novela k ASVG, je zavod za socialno zavarovanje v kmetijstvu in gozdarstvu že sklenil potrebna določila in mere za povračilo stroškov zdravljenja v primeru, da poškodovanec ni v zdravniški oskrbi nezgodnih bolnišnic ali postaj.

Pogoj upravičenosti poškodovanega do povračila stroškov zdravljenja po delovni nezgodi je, da si je poškodovani pravočasno oskrbel tako zdravljenje, ki je pripravno za čimprejšnjo in čim nageljšo ozdravitev. Če je ta pogoj izpolnil, je zavod pripravljen nositi stroške zdravljenja od dneva nezgode naprej in sicer po naslednjih merah:

● V primeru zdravljenja poškodovanega v bolnišnici splošnega značaja plača zavod stroške zdravljenja za tretji razred. Če pa se poškodovani zdravi v nezgodni bolnišnici ali na nezgodni postaji, potem obračunata zavoda stroške zdravljenja brez poškodovanca med seboj.

● Če poškodovanca zdravi zdravnik na

Večni politikum mleko:

Ali proizvodno ceno mleka res ni mogoče povišati?

Ko so pred par tedni stavkali delavci dunajskih mlekar, da dosežejo zboljšanje svojih plač, se je v Celovcu takoj znašlo nekaj gospodov, ki sicer pravijo, da producirajo mleko po 1,60 šil, in s svojo »koroško trdo govorico« zahtevalo, da je treba povečati tudi proizvodno ceno mleka od 1,90 na 2,50 šil.

Ta zahteva je dala pristojnim dunajskim agrarnim krogom povod, da so »koroško trdo« zahtevo kratkoma in zelo ostro odbili. Kakor poroča agrarna fiskovna služba AIZ, dunajski krogi koroško zahtevo odklanjajo, ker so na podlagi kalkulacij strokovnjakov ugotovili, da bi v tem primeru stal liter konzumnega mleka med 3,30 in 3,84 šil., kilogram masla 50,40 do 60,20 šil. in kilogram sira 40,70 do 48 šil., kar odgovarja podražitvi za 40 do 80 %. V sporočilu je namreč med drugim namignjeno, da bi potem odpadla tudi sedanja državna subvencija 50 grošev na kg mlekarne oddanega mleka.

Taka podražitev pa bi bila v škodo tudi kmetovalcev. Ne le, da bi povzročila spet val zahtev po višjih mezdah in cenah, marveč bi tudi nujno sprožila nazadovanje konzuma mleka in mlečnih izdelkov. Na eksport masla naša država v tem primeru ne bi mogla več računati.

Tako daleč sporočilo v AIZ. Utemeljitev odklona podražitve mleka je precej razumljiva in je za njo prav gotovo vedel tudi g. drž. posl. Gruber kot predsednik odbora za mlekarstvo pri konferenci prezidentov kmetijskih zbormic. Zakaj tega koroškimi prenapetežem ni pravočasno povedal! Ali se jih morda res boji in je klonil pred njihovo »trdo govorico« ali pa je tudi sam zapleten v tisto čudno igro, ki jo odklanjata tako kmet kakor delavec!

Gospodarske novice iz Jugoslavije

Na Reki silos za 30.000 ton žita . . .

V reškem pristanišču zaključujejo gradnjo velikanskega žitnega silosa. Že samo to, da je visok nad 60 metrov in da bo lahko sprejel 3.000 vagonov žita, pove, da gre pri tem za gradnjo enega največjih objektov pristanišča. To pa, da bo silos tehnično tako urejen, da bodo žito z ladij vskladiščevali mehničnim potom in da bodo tudi lahko mehničnim potom natovarjali ladje in vagonne, pove, da gre pri gradnji hkrati za pomemben akt modernizacijskega programa reškega pristanišča.

Veliki žitni silos na Reki bo najmodernejši v Sredozemlju. Ko bo dograjen in ko bo pričel obratovati — to bo začetkom poletja — bo mogoče vskladiščenje žita iz 30.000-tonskega tramperja izvršiti v 36 urah, medtem potrebujejo sedaj za to opravilo 6 do 7 dni. Druga prednost silosa bo, da bo lahko sprejel vsebinsko treh ladij hkrati. To bo pospešilo manipulacijo v pristanišču, ker ne bo več treba čakati vagonov, kar je doslej v mnogočem zaviralo delo. Silosne naprave bodo opravljale tudi dela, ki so posredno povezana s pretovarjanjem žita. Tako bodo žito tehtale, čistile, presevale, desinficirale in pakirale v vreče. S silosom bo postala Reka na sredozemskem trgu tranzitno pristanišče za žito.

Vse ogromne in delikatne naprave silosa izdeluje po švicarskih navodilih domača industrija. Silos gradi zagrebško gradbeno podjetje »Tehnika«, električno opremo bo dala tovarna »Rade Končar« v Zagrebu, ostalo opremo pa mariborska »Metalna«.

. . . nova tovarna stekla v Novem mestu . . .

Letos pomladi bodo pričeli v Bršljinu pri Novem mestu graditi tovarno stekla. Za tovarno, ki bo pričela obratovati poleti 1964, je dalo potrebno iniciativo podjetje »Kre-

domu, plača zavod zdravljenje po tarifi, ki je slična tarifi honorarjev, ki jih plačuje zavod za bolniško zavarovanje državnih uslužbencev. Nasproti dosedanemu pomeni novo določilo vidno zboljšanje v korist poškodovanega.

● Zavod povrne poškodovanemu tudi vozne stroške za 2. razred osebnega vlaka, za avtobus ali pa za vozilo Rdečega križa, če je prevoz poškodovanega potreben.

Razumljivo pa je, da je stvar poškodovanega, da se briga za povračilo teh stroškov. Zato mora on sam ali eden njegovih sorodnikov čimprej obvestiti zavod o nezgodi, kar pomeni, da mora pri svoji občini čimprej izpolniti modri formular za prijavo delovne nezgode. Ta formular mora potrditi tudi občina. Na podlagi te prijave zavod preveri, če gre res za delovno nezgodo. Če nezgoda prizna kot delovno nezgodo, obvesti poškodovanega, naj v določenem času za povračilo stroškov zdravljenja predloži račune zdravnika, bolnišnice, lekarne za zdravila in račune prevoza. Po predložitvi računov in po preverjenju njihove pravilnosti, zavod stroške v mejah svojih tarif povrne.

LONDON. — Skupina mladih naprednih članov Konservativne stranke je zahtevala v posebni spomenici, naj Britanija opusti atomsko oboroževanje in se zavzame za splošni sporazum o zmanjšanju atomske oborožitve Amerike in Sovjetske zveze. Po mnenju skupine mladih konservativcev bi s tem, da bi sprejeli v spomenici navedene predloge, preprečili, da bi dobile atomske orožje tudi države, ki ga doslej ne nimajo. Kakor znano, se za atomsko oborožitev najbolj zavzame Zahodna Nemčija.

BRUSELI. — Belgijsko ministrstvo za zunanje zadeve je sporočilo, da živi zdaj v Kongu 25.500 Belgijcev, od tega samo v Katangi 10.500. Te številke vsebuje poročilo, ki ga je ministrstvo predložilo parlamentu.

KAIRO. — Na povabilo ministra za kulturo je prisel v ZAR jugoslovanski književnik in Nobelov nagradjenec Ivo Andrić, ki bo med svojim dvoletnim bivanjem obiskal več kulturnih in znanstvenih ustanov, ogledal pa si bo tudi spomenike stare egiptovske kulture v Tebah in Luksorju.

PO ŠIRNEM SVETU

VARŠAVA. — Predsednik poljske vlade Cyrankiewicz je izjavil, da je Poljska vedno za politiko zblivanja z Zvezno republiko Nemčijo, da pa »ni moč navezati nobenih diplomatskih stikov s to državo, dokler ne prizna meje na Odrri in Nisi«.

MOSKVA. — Vodilni sovjetski list »Izvestija« je pred nedavnim pisal, da »nobeni manevri ne morejo preprečiti mirne ureditve nemškega vprašanja, vsako odlašanje pa bo samo povečalo nevarnost atomske vojne«. List je izrazil mnenje, da se zelo slepijo listi, ki mislijo, da je moč sklenitev mirovne pogodbe z Nemčijo odlašati v nedogled.

MEXICO CITY. — Na zasedanju svetovnega fidovskega kongresa v Mexico Cityju, ki so se ga udeležili predstavniki te organizacije iz držav Karibskega področja in Srednje Amerike, so poudarili, da Interpol (mednarodna policijska organizacija — op. ured.) ne preganja nacističnih zločincev, tako da se medsebojno povezujejo in obnavljajo svojo zlo-glasno dejavnost.

KAIRO. — Na konferenci afriških držav v Casablanca, ki so se je udeležile Gana, Gvineja, Maroko, Mali, Združena arabska republika in Alžirija, so sklenili, da bodo te države v medsebojni izmenjavi znižale carine za 25 odstotkov.

BEOGRAD. — Letošnja »Štáfeta mladosti«, ki bo ponesla pozdrave milijonov Jugoslovancev predsedniku republike Titu ob njegovem 70. rojstnem dnevu, bo krenila na pot 7. aprila. Mladinci, študentje, učenci, člani delovnih kolektivov, pripadniki armade in drugi državljani jo bodo ponesli skozi kakih 350 mest vseh republik in jo 25. maja v Beogradu izročili predsedniku Titu. Nosilci štáfete bodo prehodili 700 km dolgo pot. Na Dan mladosti bodo po vsej Jugoslaviji priredile kulturne in športne značaja.

RIM. — V italijanskem parlamentu so teden dni razpravljali o programski deklaraciji nove vlade levega centra pod predstvom Fanfanija, končno pa je bila deklaracija sprejeta z malenkostno večino glasov. Proti vladi in njenemu programu so se izrekli liberalci, monarhisti in neofašisti, Mennijevi socialisti pa so se glasovanja vzdržali, in tako omogočili potrditev vlade.

LONDON. — Trgovinski predstavniki Velike Britanije in Sovjetske zveze so se sporazumeli o trgovini med obema državama. V smislu tega sporazuma bo blagovna izmenjava v letošnjem letu nekoliko večja kot lani. Velika Britanija bo kupila v Sovjetski zvezi potrošnega blaga za 3.270.000 funtov šterlingov, sovjetski nakupi v Veliki Britaniji pa bodo dosegli vsoto 2.975.000 funtov šterlingov.

BONN. — »Afera Kroll«, ki je že dalj časa razburjala duhove v Zahodni Nemčiji, je našla konec s »salomonsko rešitvijo«: zahodnonemški veleposlanik v Sovjetski zvezi, ki je za nekatere kroge preveč samostojno vodil politiko v Moskvi, bo odpoklican, vendar se bo za nekaj časa še vrnil v Moskvo. Po dokončnem odpoklicu se bo vrnil v Bonn kot svetovalec za vzhodna vprašanja. V Bonnu prevladuje mnenje, da gre pri tem za izrecno politično afero, v kateri se odražajo omahovanja v vladnih krogih glede tega, kako bi bilo treba najbolj nastopati napram Vzhodu v sedanjem za Bonn neugodnem času.

WASHINGTON. — Ameriška agencija za aeronavtiko in vesolje (NASA) je objavila, da bodo spomladi z oporišča v Cape Canaveralu izstrelili prvi britanski satelit, ki bo krožil okoli Zemlje. Izstrelitev satelita bo izvedena v okviru ameriško-britanskega sporazuma o sodelovanju na področju aeronavtike.

DUNAJ. — Tiskovna služba Avstrijske sindikalne zveze je objavila, da število članstva v avstrijskih sindikatih še vedno narašča. V preteklem letu se je ponovno zvišalo za okroglo 17.000 članov, ko so avstrijski sindikati šteli skupno 1.518.000 člane. Med temi je bilo 71,5 % moških in 28,5 % žensk.

NEW YORK. — Znani avstrijski pravnik prof. dr. Ermacora je bil imenovan za predsednika Komisije za človečanske pravice Organizacije združenih narodov.

BEOGRAD. — Na novem beograjskem letališču pri Surčinu, ki bo 1. aprila izročeno prometu, se končujejo zadnja dela. Letališče bo razpolagalo s 3 km dolgim betonskim vzletiščem, ki ga bo ponoči osvetljevalo nad tisoč reflektorjev, in bo opremljeno s najmodernejšimi instrumenti za »stepe« polete. Na vzletišču, ki je tako postavljeno, da vetrovi sploh ne bodo ovirali letal, se bo vsako uro lahko spustilo 45 letal.

Nekaj marginalij ob „Mladju“ 4

literarnem glasilu mladih, Celovec 1962

Ne bom se dotikal idejno-vsebinskih osnov v prispevkih zadnje številke „Mladja“, opozoril bi rad v prvi vrsti na formalno-estetsko „obdelovanje“ literarnih snovi, na „gradbeni material“, na jezik — in sicer enega izmed prispevkov, kar se mi zdi za mladjevec mnogo bolj usodno. Začel in nehal bom pri tem enem prispevku: Boro Kostanek — „perspektive z ljudmi“, pač zato, ker je Kostanek v proznem delu te revije hkrati pionir in težak „mladja“.

Breda dvoma je Boro Kostanek nadarjen mladjevec, nisem pa prepričan, da to svojo nadarjenost zmeraj dobro uporablja. Začel je pisati svojo posebno slovenščino, ni mu do „navadne“ slovnice, ne do pravopisa. Posebno poglavje so njegove „novotvorbe“.

„Nihava“ je napaka, kajti beseda „niha“ je že iterativna, torej nič ne „nihava“, ker je to nelegično. Isto velja seveda za „ponihavanje“. „Broj“ je srbsko. „Od zgodaj jutraj“ preprosto diši po nemščini in mora biti „od zgodnjega jutra“. „Pustim se nihati“ ni slovensko (dati, predati se — pustiti!), „podam se“ za „sich begeben“ ni slovensko, „poda se“ klobuk, pa tudi sovražnik „se poda“. Povodna deklacija se ne more „odvijati“ iz globeli Drave, „odvija“ se vijak. „Šokolada“ je v slovenščini „čokolada“. Kostanekove „novotvorbe“ se dajo razdeliti v dve skupini: v take, ki so še zabavne in primerne, in v take, ki so preprosto nemogoče: „brezodmorno“ ponihavanje je pač čista afektacija, nepotrebna beseda, „se zaščitno otočiti“ je nemogoča fraza, ker je zelo nabreklja, ker hoče dosti povedati, pove pa zelo malo. „Prebleščen“ greh je možen v nemščini, prav tako „podomila“, „posmisllila“. „Se pocestiti“, „se pokolodvoriti“ so v tej vrsti še nedolžne, vendar se mi zdi, da so primerne samo za humoristične efekte. „Na podstrešjih duše“ se mi zdi posrečena fraza, „ko je dan še tešč“ zanimiva domislica, lepo povedano in originalno.

Kostanekov stil je stil nemškega ekspresionizma v hudo idealistični obliki: „Svoj hrbet je odložila k zidu“ — hrbet se mu je osamosvojil, je ločen od dekleta. Prav tako n. pr. „posut sem z njihovo navzočnostjo“, namreč ljudi. To je preprosto konstrukcija, ki pravzaprav ne pove ničesar.

Tak način pisanja lahko zasledujemo od nemških romantikov dalje, od Jeana Paula in Tiecka. Nietzsche ve zmeraj tisto mero, znatraj katere se lahko poigra z besedami, n. pr. „da gibts nichts zu bessern, nichts zu bössern...“ Tudi pri Rilkeju je mnogo tega (prim. „Die Abenteuer des Malte Laurids Brigge“), način slovenskega izražanja pa takih divjeromantičnih faz nikoli ni preživel. Od Prešerna dalje si je prizadeval za jasnost. Slovenščina je po skladnji mnogo bolj podobna francoščini (ali morda italijanščini) kakor nemščini. Tako izražanje ni zdravo, ker je v bistvu aristokratsko-odmaknjeno od ljudi, od preproste „korošine“, iz katere Kostanek izhaja in ki bi mu lahko z vsemi arhaizmi vred (o tem ni dvomal) dala mnogo več, kakor mu daje nezavedno posnemanje nemščine v čisto določeni fazi ekspresionizma. Takšnemu ekspresionizmu se je posmehoval n. pr. tudi Morgenstern: „Es war einmal ein Lattenzaun — mit Zwischenraum hindurchschaun. Ein Architekt, der dieses sah, stand eines

Novo otroško branje:

„Mladi rod“ oznanja pomlad...

„Kako ste prezimili sredi vasi...“ Tako se začne ena izmed številnih pesmic, ki jih vsebuje najnovejša številka „Mladega roda“, šolskega lista za koroško mladino. Saj je ta dvojna številka — za marec in april — tudi namenjena najlepšemu letnemu času: pomladi, katere po zmagi nad hladno ledeno zimo spet odene svet v zelenje in cvetje ter spečo naravo prebudi k novemu življenju.

Kot „pomladna“ prinaša sedanja številka „Mladega roda“ torej v prvi vrsti prispevke, ki govorijo o pomladi. Med njimi so pesmice in črtice znanih mladinskih pisateljev in pesnikov, posebno številno, in to je še zlasti razveseljivo, pa so v tej številki zastopani domači avtorji, da omenimo le nekaj imen: Valentin Polanšek, A. Feinrig, R. Laussegger, Anica Fugger, Rudi Vouk, Janko Messner in mnogi drugi, ki pišejo za našo mladino z najrazličnejših področij življenjske pestrosti. Kajti ne samo o pomladi, tudi o marsičem drugem pripoveduje „Mladi rod“ mlademu rodu: o sliki v zrcalu, o nastanku živalskih vrst, o zgodovini konja, o velikonočnih pisanekah, o vražah, o mladinski književnosti, o Nobelovem nagrajencu Ivu Andriću, o razvoju sveta od mlajše kamene dobe v bronasto dobo, o razvedrilo in športu in še veliko drugega, da je vsebina res pestra in

prikrojena za vsak okus, za vsako starostno stopnjo naše šolske mladine.

„Mladi rod“, ki ga izdaja konzorcij koroških učiteljev, je ministrstvo za prosveto na Dunaju odobrilo za uporabo na dvojezičnih ljudskih šolah in na glavnih šolah dvojezičnega ozemlja na Koroškem ter za slovenski jezikovni pouk na srednjih šolah in na srednjih učnih zavodih Koroške. V mnogih šolah je „Mladi rod“ dobro razširjen in dostopen vsej mladini, ki se zanj zanima. So pa tudi šole, v katerih učitelji še niso poskrbeli, da bi prišla mladina do svojega branja. Zato naj v takih krajih skrbijo zlasti starši, da bo vsak otrok dobil redno vsaki drugi mesec v roke „Mladi rod“. Dvojna številka stane samo 2.50 šil. In prejema naročila uprava „Mladega roda“, Celovec-Klagenfurt, Postamt 2, Postfach 45.

... „Ciciban“ ...

Že vsa povojna leta je Ciciban kot „list za naše najmlajše“ priljubljen med slovenskimi otroci. Izhaja pri Mladinski knjigi v Ljubljani in izide vsak mesec tekem šolskega leta v prikupni obliki s pestro vsebino in večbarvnimi ilustracijami. V njem se oglašajo priljubljeni mladinski pisatelji in pesniki s svojimi povesticami, pesmicami in spisi, vse napisano in spesninkovano posebej za najmlajše.

... in „Kurirček“

Prav tako vsak mesec tekem šolskega leta izide mladinska revija „Kurirček“, ki jo izdaja Kulturni prosvetni in zgodovinski za-

Televizijska zveza

med Avstrijo in Jugoslavijo

Prejšnji teden so se v Ljubljani sestali predstavniki avstrijske generalne poštne direkcije in jugoslovanske radiotelevizije, ki so razpravljali o možnostih vzpostavitve televizijske zveze med Avstrijo in Jugoslavijo. V smislu dogovora bo proviziorna televizijska zveza med obema državama vzpostavljena že letos maja.

Abends plötzlich da. — Er nahm den Zwischenraum heraus — und baute draus ein grosses Haus. Tako sekanje pojmov, gest, besed itd. ne more opraviti resne literarne naloge, pač pa razodeva pisateljevo sprtost s svetom, posebno še z rojaki, s kulturno zgodovino lastnega naroda. (Pri tem ne more veljati za opravičilo niti dejstvo, da se prikazuje takšna neo-ekspresionistična moda tu pa tam tudi v Sloveniji.) Sicer pa je Boro Kostanek že dokazal, da zna tudi drugače pisati, namreč lepo slovensko, obetajoče. V mesli imam zlasti njegov prispevek v prvi številki Mladja 1. 1960 — „Dve prgišči spominov“ (Slavko Slovenec). Zdi se mi, da bi moral nadaljevati na tej osnovi, kar pa nikakor ne pomeni, da ne bi smel biti „moderen“.

Janko Messner

Slovenski oktet navdušuje severno Evropo

Tudi pri nas na Koroškem dobro znani in priljubljeni vokalni ansambel „Slovenski oktet“, v katerem nastopa osem pevcev-solistov, uživa visoko priznanje tudi daleč izven meja svoje domovine in svojega naroda. Svojo visoko umetniško raven je manifestiral že na neštetihih gostovanjih, ki so ga povedla tako rekoč v vse dele sveta. Povsod je s svojim izbranim sporedom, ki obsega pesmi najrazličnejših narodov, dosegal sijajne uspehe in danes „Slovenski oktet“ upravičeno prištevamo med najboljše tovrstne ansamble v Evropi.

Zadnje gostovanje je „Slovenski oktet“ ponovno vodilo v severno Evropo: v skandinavse dežele in v Nemčijo, kjer povsod so slovenske pevce sprejeli kot stare znance, saj se je oktet v teh krajih že večkrat predstavil in navduševal publiko. Tokrat je dosegel „Slovenski oktet“ največji uspeh nedvomno v Berlinu, kjer je nastopil v največji koncertni dvorani. Koncert se je razvil v pravi triumf, ki je presegel celo lanskoletni edinstveni uspeh v tem mestu.

V prvem delu sporeda, ki je bil posvečen renesančni glasbi, je občinstvo posebno navdušeno sprejelo šest Gallusovih motetov in je pevce ponovno priklalo na oder. V drugem delu koncerta, ki je obsegal izključno jugoslovanske skladbe, pa se je navdušenje publike — čeprav ni razumela besedila pesmi — še nadalje stopnjevalo: ploskanje, ki se ni hotelo poleči, je osmorico slovenskih vokalnih umetnikov petnajstkrat poklicalo na koncertni podij in so morali dodati še sedem pesmi ter tako podaljšati svoj nastop za več kot pol ure.

Ta koncert „Slovenskega okteta“ v Berlinu pomeni vsekakor njegov največji prodor v važnem evropskem kulturnem središču.

Drago Druškovič:

Koroški Slovenci v Avstriji

Zelo pomembno pa je, da je prostovoljna asimilacija v svojem velikem obsegu dandanes skoraj povsod v Evropi ponehala, da je zastala tudi že v ZDA in da lahko opazimo v mnogih področjih prav nasprotno prizadevanje — namreč narodno izločanje. Vzroki so rastoči obseg ljudske in visokošolske izobrazbe, vpliv filma, radia in tiska, s tem močnejše, čeprav v množici površne vezi, ki vplivajo na narodno kulturo.

Navidezno protislovje, da moderne kulturne transmisije na eni strani povezujejo človeka, nasprotno pa na drugi strani regenerirajo duhovno nadstavbo, narodno po obliki in izvoru, nas ne sme zastrašiti, da bi kljub temu ne upoštevali zanimive razlage G. Deckerja: »Kjer tedaj pride do prostovoljne asimilacije, gre največkrat za politične vzroke ali pa za pobude iz smotnosti in vendar gre potem pogosto za nasilno asimilacijo, čeprav ne bi mogli govoriti o uporabi sile. Pogosto pa bi to težko razlikovali. Če je mogoč socialni napredek v škodo lastne narodnosti ob dejanski ali navidezni opustitvi le-te, če zahtevajo vpis v „narodni kalendar“, da bi se prizadeti umaknili

raznovrstnemu zapostavljanju — od družbene, politične in socialne diskriminacije do izgonu ali fizičnega uničenja — če v obmejnih primerih ob tem obvladajo še dva jezika, imajo pa tudi sorodstvene vezi s pripadniki drugega naroda — je videti takaka nasilna asimilacija pogosto obema stranema asimilirajočim in asimiliranim kot prostovoljna (naravna). K vmesnim rešitvam štejemo prakso dežel, ki sprejemajo danes večje številke priseljencev, le-tim pa prepričujejo skupinsko naseljevanje samo zato, da bi olajšali proces prostovoljne (naravne) asimilacije — ali bolje rečeno, da bi ga izsilili (Brazilija). Resnična, prostovoljna (naravna) asimilacija je postala redka...»⁶⁾

Da gre tudi v koroškem primeru za podoben primer, nam pove v sebi protislovna izjava najimnitnejšega nemškega koroškega pisatelja J. F. Perkoniga: »Na Koroškem so tri narodnostne skupine: nemška, sloven-

ska in vindišarska. V zadnji skupini so delno germanizirani Slovenci, ki si ne žele, da bi jih imenovali Slovence. Slovenci jih naravno prištevajo k svoji narodnostni skupini. Vindišarji so se z nami bojevali proti Slovincem. Moj pogled na to: ali govorim nemško ali vindišarsko in če to zadnje, sem Slovenec. Vsekakor je vindišarsko slovensko narrečje, ki ga Slovenci ob nekkih pogojih težko razumejo. Dopovedujem svojim ljudem: kako morete trditi, da so vindišarji Nemci, in to slovensko govoreči Nemci? Koliko Nemcev, ki govore tuje jezike, naj bi torej imeli? Tako lahko najdemo povsod podobne elemente, kadar z nasiljem lastne gospodarske nadmoči izsesavamo šibkejšo narodnostne drobce...»⁷⁾

Najdlje je dospel glede samega koroškega primera v svojih pogledih avstrijski publicist dr. W. Benndorf, ki je izrazil svoj odpor ob ukinitvi koroške dvojezične šole takole: »Pri tem mi je postalo jasno, da pomeni za majhen narod kot so Slovenci izguba četudi manjših narodnih delov zaradi asimilacije po drugih popolnoma drug in bolj pomemben problem kot za velike narode. Če je

nekje 50.000 Nemcev ali Italijanov več ali manj, je v bistvu popolnoma vseeno. Kultura in obstoj teh narodov zaradi tega ne bosta trpela. Večina nacionalnih sporov se rešuje z malo razuma in z mnogo strasti; za mene so to najbolj pusta in dolgočasna vprašanja. Docela pa se strinjam, da je pravično in razumljivo, če je Slovincem toliko do tega, da se ohrani slovenska manjšina na Koroškem. Celo v primeru, če bi za nekater dele Koroške obstajala nevarnost „sloveniziranja“ — da gre tu v resnici za eno najbolj bedastih in nesramnih nacističnih laži, je na dlani — in četudi bi ta nevarnost resnično obstajala, bi v tem ne bilo nič tako strašnega. Nasprotno pa je germanizacija južne Koroške popolnoma realna možnost in če se Slovenci temu upirajo, se mi zdi to etično popolnoma legitimno...»⁸⁾

In kakor je osamljena prizadetost in skrajna doslednost v razmišljanju avstrijskega demokratično usmerjenega izobraženca lahko le spremenjen in izjemen dokument, le v smislu pojmovanja humanista »klasičnih« časov, tako nam lahko pomeni stališče — na katerega je v svojem pri-

zadevanju za ureditev južnotirolskega vprašanja opozoril avstrijski zunanji minister Kreisky — izhodišče, ki ga moremo vrednotiti predvsem zaradi njegovega praktično političnega značaja. Le-to se glasi: »Leto 1945 zopet uvedena enakopravnost, na katero se sklicuje Italija, ni nobena resnična enakopravnost, če ima en del velikansko prednost. Zato bi bilo treba nekaj ukreniti in ta namen so imeli pogodbeniki. Izenačiti bi bilo treba neenake pogoje „začetka“ v korist Južnih Tirolcev. Vendar se to ni zgodilo. Da, celo formalna enakopravnost se ni upoštevala...»⁹⁾

Vse to lahko v celoti velja tudi za položaj koroških Slovencev. Kritiko o tem, da Avstrija ni zadostila doslej niti formalni plati, smo slišali že na Evropskem svetu. Enaka izhodišča v mednarodni praksi so upoštevali tudi že pri reševanju tržaškega vprašanja, ko so pogodbeniki vzeli za podlago etnično podobo, ki jo je pokazalo ljudsko štetje iz leta 1910.

(Nadaljevanje prihodnjic)

6) Dr. Günter Decker: Das Selbstbestimmungsrecht der Nationen, Göttingen 1955, str. 249.

7) Ein Dichter aus Kärnten, Der Standpunkt, 31. 12. 1954.

8) Dr. Wolfgang Benndorf: O slovensko avstrijski sosesčini, „Naši razgledi“, 1959, št. 185, str. 429.

9) Wiener Zeitung, št. 244, 19. 10. 1960, str. 7-9.

Koroški Slovenci

bomo v soboto, dne
14. aprila 1962 v Do-
mu glasbe v Celovcu
obhajali

dvajsetletnico

izseljevanja naših družin
Prireditveni odbor

Visoko odlikovanje za »posebne zasluge« škofa dr. Köstnerja

Ta ponedeljek popoldne je v svojih uradnih prostorih izročil prosvetni minister dr. Drimmel krškemu škofu dr. Köstnerju visoko odlikovanje, ki mu je bilo podeljeno za zasluge za republiko Avstrijo. Ob tej priložnosti je minister Drimmel opozoril na »posebne zasluge« škofa dr. Köstnerja za obmejno deželo in se mu posebej zavalil za njegovo delo na področju šolstva.

Toliko iz tozadevnega poročila v dnevnem tisku.

Vsekakor pa bi bilo zanimivo vedeti, kakšne so te »posebne zasluge« škofa dr. Köstnerja za obmejno področje Koroške, torej za tisto področje, kjer živimo koroški Slovenci. Če se ozremo nazaj na leta delovanja škofa dr. Köstnerja, potem se spominjamo marsikaj: Tu je prepoved maše za umrle sotrpine ob srečanju naših izseljencev leta 1946; tu je ekskomunikacija naprednega gibanja koroških Slovencev leta 1949, s katero je bil vnešen razdor v vrste našega ljudstva; tu so ovire, ki jih je škofijski ordinariat delal v zvezi s spomeniki padlim za svobodo v borbi proti fašizmu; tu je nenehno prizadevanje škofijskega jezika pri veronauku in bogoslužju; tu je treba spomniti na dejstvo, da je bil generalni vikar krške škofije prvi, ki je protestiral proti ustanovitvi slovenske gimnazije; in končno je za 40-letnico plebiscita s cerkvenim privoljenjem izšel protislovenski pamflet »Minderheit ohne Maske«.

Radovedni smo, če so k podelitvi odlikovanja prispevale tudi te »zasluge«, o katerih pa je treba jasno in odločno ugotoviti, da nikakor niso služile zblizanju in s tem k mirnemu in enakopravnemu sožitju obeh narodov na Koroškem!

Slovenska kmečka zveza je razpravljala o aktualnih agrarnih vprašanjih

V sredo in četrtek preteklega tedna sta se za izvoljene slovenske mandatarje v kmetijski zbornici in v okrajnih kmečkih zbornicah pomnožena Upravni in Nadzorni odbor Slovenske kmečke zveze sestala k dvodnevni zasedanju, kjer sta premo-trila vsa pereča agrarna vprašanja.

Uvodoma v zasedanje je imel član izvršnega odbora SKZ dr. Mirt Zwitter široko zasnovano in zelo poljudno predavanje o govoru in govornih tehnikah. Predavanje je udeležence popeljal v »skrivnosti«, ki jih mora poznati vsak, ki se udeležuje javne diskusije ali pa nastopa kot govornik ali predavatelj.

Po tem uvodu je zbornični svetnik Mirko Kumer s predavanjem »Ali naj še večamo produktivnost našega kmetijstva« začel ciklus aktualnih agrarnih vprašanj. Razglabljanju o vprašanju, na katerega je odgovoril z odločnim »da«, je sledilo predavanje Ing. Naceta Nachbarja o večstranski ali specializirani kmetijski produkciji; zatem pa je tajnik SKZ Blaž Singer govoril o nujnostih, ki jih kmečkim gospodarstvom nalaga sedanja mehanizacija kmetijstva. Za zaključek prvega dne je spregovoril še član izvršnega odbora SKZ dr. Mirt Zwitter o nujnih ukrepih za gospodarsko utrditev kmetij. Živahna razprava, ki je sledila predavanjem, ni pokazala le, kako blizu so praktičnim kmetovalcem načela vprašanja, temveč je pokazala nad vse razveseljivo gospodarsko in agrarnopolitično zrelost vodstva Slovenske kmečke zveze.

Drugi dan seminarja je bil namenjen

Zveza slovenskih žena ob 8. marcu:

Vzgoja otrok v samozavestne, zavedne, žilave mlade ljudi je osnovna naloga vsake naše matere

Po svoji tradiciji je v četrtek preteklega tedna Zveza slovenskih žena praznovala mednarodni praznik žena. Kakor že vsa povojna leta, so se tudi letos za 8. marec zbrale naše žene v Celovcu k svojemu praznovanju, ki so ga povezale z resnim posvetovanjem in razglabljanjem o vprašanjih, ki jih zadevajo in zanimajo. Udeležba na praznovanju je bila zelo razveseljiva, bila je večja kot v zadnjih letih. Iz leta v leto večja udeležba žena na tem dnevu v Celovcu kaže, da si misel in zavest 8. marca med našimi ženami vedno bolj utira pot. Ob zaključku praznovanja so našim ženam postregle tečajnice gospodinskega tečaja Slovenskega žolskega društva, popoldne pa jim je priredila sprejem soproga generalnega konzula FLRI v Celovcu, gospa Vanda Trampuževa.

Mednarodni praznik žena ni nova iznajdba. Prvič so ga demokratične, za enakopravnost in mir med narodi navdušene žene številnih narodov obhajale leta 1911, pred 51 leti. Od tistega časa naprej je 8. marec vsako leto borbeni dan žena in njihovih združenj za visoke ideale enakopravnosti, prijateljstva in mirnega sožitja med narodi, v družbenem in v zasebnem družinskem življenju. Za žene številnih narodov je 8. marec postal tekem desetletij dan pregleda in veselja nad svojimi dosežki, istočasno pa manifestacija mednarodne solidarnosti z vsemi ženami, ki še niso deležne svoje narodne, druž-

bene in osebne enakopravnosti. Prav za te žene pa je 8. marec dan novih vzpodbud in novih poletov v prizadevanjih za čimprejšnjo doseganje pravkar omenjenih idealov.

V teh dveh smereh so tudi letos proslavljale žene v naprednih ženskih združenjih svoj 8. marec. Kakor naše v Zvezi slovenskih žena združene žene in matere se je tisoče in tisoče naprednih ženskih združenj ta dan zavzemalo za odvrtitev vojne nevarnosti, za izboljšanje mednarodnih odnosov, za enakopravno sožitje v svetu, za ukinitvev jadrskih poizkusov, za osvoboditev kolonialnih narodov, za kulturni in socialni napredek nerazvityh dežel in za omiljenje gladi, ki trpinči mlada življenja več kot milijardo prebivalstva v Aziji, Afriki in Latinski Ameriki.

Zveza slovenskih žena pa se je na dan praznovanja zavzemala tudi za čimprejšnjo pravilno ureditev številnih odprtih vprašanj v odnosih države do naše manjšine. Predsednica Milena Gröblacherjeva je v tej zvezi ocenila stanje izvajanja določil člena 7 državne pogodbe in razvoj odnosov na Koroškem. Nanizala je vrsto vprašanj, o katerih je sledila živahna razprava, kritična presoja razmer v deželi in tehtne pripombe zlasti na račun vzgoje naše mladine. Svoje ogorčenje so žene izrazile nad načinom ljudskega štetja v lanskem letu, primerno pa so obsodile tudi diskriminacije, katerim so naši otroci izpostavljeni po večini šol, naš človek pa na splošno, ko ima opravka z javnimi uslužbenci. Posebej so se pritoževale nad dejavnostjo organizacij, ki so si kot edini cilj zadale diskriminacijo našega ljudstva, njegovo gospo-

darsko zapostavljanje in potujčevanje slovenskih vasi. Proti dejavnosti takih organizacij predvideva člen 7 državne pogodbe primerne ukrepe oblasti, ki pa jih v 7 letih veljavnosti državne pogodbe še nismo doživeli.

»Koroški Slovenci« je rečeno v zaključku poročila predsednice Zveze slovenskih žena, »pojmujejo mir v deželi tako, da bomo ob popolni svobodi uživali enake pravice, kakor jih uživajo nemško govoreči sodeželani, ker so nam naložene iste, če ne večje dolžnosti. Mirno sožitje v tem duhu nam je srčna stvar, kakor nam je srčna stvar tudi nemofena in od šole nezavirana vzgoja naše mladine, naših sinov in hčera. Naša osnovna naloga je, da vzgojimo in pripeljemo v življenje poštene, samozavestne, zavedne žilave in srčne mlade ljudi. To nalogo hočemo izpolnjevati in nihče naj nas kot vzgojitelj pri tem ne zavira.«

Bilčovs

Kljub slabemu vremenu in skrajno slabim potem je naša nedeljska zabavna prireditelja zelo dobro izpadla. Kulturnoprosvetni program je udeležence naše prireditve že kar začetka spravil v zelo razigrano razpoloženje.

Prvi del sporeda sta si vzela »v zakup« društvena pevka zbor, moški in mešani. Pod vodstvom Valentina Kapusa je najprej moški zbor v »Tožbi deklet« pomiloval dekleta, ki so po predpustu ostala neomožena in se navrh pošalil z njimi s fantom, ki jim je dejal, da »se bo res vženil in da eno mlado bo vzel«. V mešanem zboru smo slišali nagajivko »o nedeljskih jagrih«, ki je nekoliko počegetala naše vneteže za ta nedeljski šport. Upamo pa, da zaradi zajca, ki jim je všel, na naše pevce ne bodo hudi. Pevski nastop smo zaključili z otožnim fantom, ki zaljubljeno hodi med rožicami in poslušati pričje petje, pri tem pa toži o dolgi poti s planine in v svojih polomljenih coklah.

Razvedrila polnemu glasbenemu uvodu je sledil igrski del. Začela sta ga petletna Miklavževa Anica in šestletni Gaserjev Franček s prisrčnim prizorom »Miška in muc«. Za njima pa so zasedli oder naši izkušeni igralci z naravnost izvrstno podanima smešnicama »1. april« in »Doktor Veznal«. Razpoloženje se je stopnjevalo, ko sta z dvosplovom nastopila »Krojač in čevljar«, in doseglo cele salve smeha ob Drabosnjakovih »litanijah o hudih ženah«. Naše žene so bile kar začudene, ko so slišale našete vse lastnosti hudih žen. Toda v pojasnilo bodi izrecno povedano, da naše še niso tako hude, temveč so kar brunne in pridne. Naš opomin s »hudimi ženami« je bil le želja, da bi tudi naše ne postale take.

Za zaključek našega zabavnega popoldneva je poskrbel naš domači humorist Franci Gaser. Z njemu pristno šegavostjo in dovtipnostjo je raztresel pred nas polno torbo zbranih smešnic, ki so včasih zadele prav v živo, ob koncu pa le zopet pogladile in izravnale vse, kar je bilo narobe.

Prosvetna zabavna prireditelja našega prosvetnega društva preteklo nedeljo je izzvenela v splošno zadovoljstvo vseh številnih udeležencev, ki so popoldne in zvečer napolnili Miklavževo dvorano in navdušeni eden za drugim izrekli priznanje vsem sodelujočim, seveda z željo — ki naj bi jo mi še posebej povedali — po skorajšnjem svidenju.

SPZ NAZNANJA

Slovensko prosvetno društvo »Jepa«
v Ločah nad Baškim jezerom

VABILO
na

prosvetno zabavno popoldne

v nedeljo, dne 25. marca 1962 ob 14.00 uri
pri Pušniku v Ratencih

Gostujejo:

Pevski zbor, igrska družina, tamburaši in instrumentalni trio SPD »Edinost« iz Skofič ob sodelovanju pevskih zborov SPD »Svoboda« v Logi vasi in »Zvezda« v Hodišah.

Ta prireditelja je bila napovedana za 18. marec, pa je bila iz tehničnih razlogov preložena na 25. marec t. l.

vprašanjem socialnega zavarovanja v kmetijstvu, predavanju o pomoči poklicne organizacije, kmečkih zastopstev in upravnih ustanov kmečkemu prebivalstvu ter o samopomoči kmetov v združenstvu. K vprašanju socialnega zavarovanja sta govorila g. Stingl in g. Tomo Wieser od Zaveza za socialno zavarovanje v kmetijstvu in gozdarstvu. V prostem razgovoru so udeleženci s tega področja načeli toliko zanimivih in aktualnih vprašanj, da se je med tem že približal čas za zaključek tečaja in so morala biti ostala predavanja odložena. Udeleženci so sklenili, da se bodo k podobnim skupnim razpravam redno zbirali in da se bodo na prihodnjem seminarju tudi že sami poizkusili v javnem nastopu in govoru.

Dvajset let izselitve koroških Slovencev

V lepem pomladanskem jutru 14. aprila 1942 so hilerjanci pričeli svoj načrt fizičnega iztrebljanja koroških Slovencev ureditve z množičnim izseljevanjem slovenskih koroških družin. V spomin na kruti teror tistih dni in trpljenja našega ljudstva v več kot triletnem izseljeništvu pričujemo ob dvajsetletnici izselitve objavljati zapiske in spomine naših izseljencev. Istočasno prosimo vse izseljence, da nam pošljejo v ta namen svoje že ne objavljene beležke doživljenj in zapiske spominov na tiste dni.

Dva strašna dneva

S krasnim jutrom se je začel 14. april 1942. Podal sem se zgodaj zjutraj na polje, da opravim čimprej in čim boljše vigredno setev. Ko sem bil tako zatopljen v svoje težko delo, me pride klicat služkinja, naj pridem domov, ker me čakajo doma vojaki z avtom. V pričakovanju, da gre za kakšen nujen vojaški vpoklic, kakršnih sem doživel že tri, sem se nemudoma podal domov. Ko sem se bližal domu, sem zapazil pred hišo velik prometni avto in tri može zloznane hitlerjanske gestape, ki so mi prišli s pripravljenimi brzostrelkami nasproti. Osorno me je eden od teh vprašal, ali sem jaz Vinko Gröblacher ter mi na mojo potrditev prečital še imena žene, matere in sina ter zaukazal, da naj se takoj pripravimo za odhod, ker bomo v pol ure izseljeni.

Protestiral sem proti temu nečloveškemu ukazu v zavesti, da jaz ali kdo drug od moje družine nismo napravili ničesar protipostavnega. Skliceval sem se na svoje nujno delo in setev, na svojo neoporečno prošlost, na odsotnost mojega sina ter na visoko starost in bolezen matere. Na vse te moje navedbe gestapovci niso reagirali in so le ponovili svoj kruti ukaz.

Dovoljeno nam je bilo vzeti seboj, le toliko, kar je šlo v eno rjuho in kar je vsak sam mogel nositi. V našem obupu in v naši pobitosti seveda nismo vzeli seboj, kar je bilo najbolj vredno in najbolj potrebno. Polurni rok za odhod se je zavlekel v približno eno uro. V slovo sva z ženo poškopila naš lep dom, našo živino in vse, kar nam je bilo drago...

Dospeli smo včasno taborišče na Žrelski cesti v Celovcu, ki ga je z brzostrelkami oborožena policija strogo stražila in ki je bilo obdano še z visoko bodečo ograjo. Pri izstopu iz voza nas je obkročila radovedna množica že isti dan pred nami izseljenih znanih in neznanih ljudi. Bilo jih je že mnogo od Šmohorja, z Gozdanj in Djekš, iz Rude in Laboda ter občin južno od te črte. Vsi, ki sem jih poznal, so bili odlični in ugledni možeje in poštene družine.

V barakah brez miz, postelj in klopi smo bili natrpani dva dni in eno noč. Otroci, stari ljudje in bolniki so ležali na tleh. Za jed smo dobili enkrat na dan toplo tekočino, ki ni bila ne juha ne kava. Zastrazeni smo bili kot krdele zločincev. Policijski oklopni in napadalni avtomobili so švigali po taborišču in po mestu, prometni avtomobili pa so cel dan, celo noč in še naslednji dan 15. aprila dovažali nove izseljence v taborišče. Celotno vojaško-dopustniki z raznih front so bili z družinami vred izseljeni. Niti na težke bolnike se niso ozirali. Iz avtobusa so izvlekli nezavestno mater s tri dni starim otrokom. Kljub strogi popolni zatemnitvi proti zračnim napadom, ki je veljala povsod, so taborišče obsevali s številnimi žarometi.

V taborišče je prišla komisija »Deutsche Umsiedlungsgesellschaft« in vsakega posebej prisilila, da smo podpisali pristanek za predajo naših posestev v roke te družbe. Odvzeli so nam naša družinska imena in nam obesili okoli vratu značke s tekočimi številkami.

15. aprila proti večeru se nas je nabrlo v taborišču tako število, da je pričelo primanjkovati prostora celo na prostem. Zato so nas proti večeru istega dne začeli zbirati v kolono. Pod strogo policijsko eskorto so nas odgnali na 1 km oddaljeno tovarno postajo v Celovcu in od tam v mrzlo tujino trpljenja polnih izseljeniških taborišč.

Vinko Gröblacher

Ameriška „svoboda“

New York. — Ameriški prvotni naseljenci Indijanci, s katerimi so povezane številne zgodbe iz dobe „bele invazije“, imajo v Združenih državah ponekod enake težave kot črnici.

Po nedavno objavljenem poročilu komisije za državljanske pravice so indijanski otroci še vedno žrtve segregacije po šolah, medtem ko se morajo njihovi starši bojevati tako rekoč z nepremostljivimi problemi v sodni administraciji ter pri iskanju stanovanja ali zaposlitve.

V poročilu je rečeno, da so na cestah pred nekaterimi ameriški mesti na jugozahodu še vedno table z napisom: „Prekovedan dostop za pse in Indijance!“

Američan in časopisje

Dnevno časopisje je za Američane življenjsko važno. V skrajni sili bi dve tretjini vseh Američanov raje živeli brez svojih televizijskih aparatov, samo da bi lahko redno dobivali svoj dnevni časnik. To je ugotovil Gallupov inštitut, ki je po nalogu ameriške papirne industrije pripravil obsežno ankele.

Z njo naj bi ugotovili, kolikšen pomen ima časnik za povprečno ameriško družino. Anketirali so 5000 oseb in ugotovili, da je Američanom takoj za hrano časnik najnужnejša potreba. 53 odstotkov vseh časniških bralcev izreže najzanimivejše članke iz njih zato, da bi jih pokazali svojim znanem. 43 odstotkov izprašanih je že enkrat obiskalo založbo ali redakcijo svojega časnika, da bi se pogovorili z znanimi novinarji ali pa da bi si ogledali, kako časnik nastaja. 23 odstotkov anketirancev je že telefoniralo svojemu časniku, 8 odstotkov pa se je spominjalo tega, da so zaradi reklame v časniku kupili kakšno blago.

Vsak drugi bralec ima določen prostor in določeno uro, ob kateri bere svoj najljubši časnik. Toda le redko kateri prebere svoj časnik naenkrat od začetka do konca. Časnik vzame v roke vsaj dvakrat do trikrat na dan. Anketirance so tudi vprašali, kaj bi naredili, če bi v skrajni sili morali izbiti med televizorjem in časnikom. Dve tretjini izprašanih sta se brez pomisleka odločili za časnik.

50 odstotkov vprašanih je izjavilo: „Brez svojega časnika ne bi vedel kaj početi — zdelo bi se mi, da sem osamljen in izdan.“

Luč mežika opolnoči

Na skrajnem severu Evrope je noč petkrat krajša od poletnega dne

Na finskem severu lahko vidite laponske otroke opolnoči pri nogometni igri. Zakaj pa ne? Ker ima na tej zemeljski širini sicer leno sonce v poletnih mesecih do nadaljnega tudi nočno službo, se nihče ne spotika ob »dnevno« zabavo, čeprav kaže ura nočni čas. Na finskem jugu in še posebej v Helsinkih pa vsa reč le ni tako preprosta. Tudi v glavnem mestu so noči bele, vsekakor presvetle za spanje pri nezastrem oknu. Kaj preostane Evropejcu, ki je na obisku na tem severnem koncu svoje celine? Ali debele volnene odeje pred okna ali pa — ogled nočnega življenja v enem najmanjših evropskih glavnih mest.

Prva možnost je preprostejša, zakaj nočno življenje v finskem glavnem mestu napravi na novince svojevrsten vtis. Zdi se mu, da se v vsakem Fincu nenehno spopadeta asket in uživač rabelaisovskega tipa in da se v tem dvoboju nasmehne sreča zdaj nemu, zdaj drugemu. Za zdaj še ni dokončno znano, ali je to značilna nacionalna poteza, ali pa ima »Alkoholiliike« prste vmes. Tako se imenuje državni monopol za žgane alkoholne pijače; od leta 1940 domuje v opečnati palači, katere načrti so nastali na risalni deski slovitiga arhitekta Väina Vähäkallia.

»Alkoholiliike« je hkrati guvernanta in skušnjavka tistih dveh duš v finskih prsih. S pikolovsko natančnostjo nadzoruje kraj in čas potrošnje alkohola. Samo v mestih in na tako imenovanih sejmishkih je dovoljeno točenje njenih proizvodov; deželani morajo torej na precej dolgo pot, da pridejo do svojega »snapsipulla«. Seveda pa se lahko pridružijo bloku abstinentov, kar se plačuje v gotovini. Protialkoholnim združenjem podeljuje »Alkoholiliike« — za dober zgled — izdatne premije.

Seveda pa »Alkoholiliike« oblikuje tudi helsinško nočno življenje, oziroma postavlja

ljudem količke ob poti. Nočno življenje je v povojih, saj sme biti sloviti »Teattergrilli« zraven še nekaj drugih lokalov komaj zdajna tri leta odprt do štirih zjutraj, medtem ko zapirajo restavracije ob enih, bare pa ob dveh. Točno opolnoči začne mežikati luč: še tako žejni gost se mora sprizniti z dejstvom, da bodo čez četrto ure usahnili prav vsi vrelci »vesele vlage«.

Posledice teh strogih navad so različne. Ta se vrže na nedolžne »ljudske pijače« — sladko in kislo mleko, brezalkoholno pivo ali oranžado in limonado, za katero imajo na ducate receptov — oni zliža vase domače žganje iz močvirnega jagodičja, pa konjak ali whiskey — mala Finska je v svetovnem merilu tretja uvoznica konjaka — tem vnetje, bolj ko mu sedita za vratom čas in »Alkoholiliike«.

Finci se zabavajo spodobno in vedno čuječni zavesti, kaj je pregrešno. »Teško je najti pravo mero, če ga je kozarček premalo, dva pa preveč,« pravi ljudska modrost. Na vso srečo si lahko domači in tuji ponočnjak pomaga v obilici restavracij s plesom, kjer pride alkohol na vrsto po pozni in izdatni večerji ob zvokih valčkov. Kdor se hoče za-

vrzeti v tem plesu, pa mora imeti — občutek za raynotežje. To seveda ni preprosta reč, zakaj natakariče vneto pazijo, da so vsi kozarci vedno polni do roba. Pozni domači gostje kaj radi uberejo to ali ono staro pesem v molu...

Presenečenje pride šele ob zaključku finskega nočnega življenja. Tisti mladi mož, ki ves večer dopoveduje, da sta konjak in savna zdravilo za vsako bolezen, spusti ognjevito govoranco na rovaš nočnih lokalov, ki so odprti do štirih zjutraj in ki svojim žrtvam z zvijačo kvarijo naslednji dan. In vendar gre taisti mladi mož potem še v »Teattergrilli« občudovat južnomorsko lepoticu, ki skuša s plesom na tesnem odru pričarati gostu vsaj senco mika svoje daljne domovine.

Mali leksikon

Ali so ljudje v starem veku poznali brzojav?

Brzojav so poznali tudi v starem veku, seveda brez elektrike. Znano je, da so že 500 let pred našim štetjem s signali ognja pronažali vesti, o katerih so se poprej dogovorili, da jih bodo sporočili. Eshil pravi v »Agamemnonu«, da je med trojansko vojno vest o padcu Troje že naslednje noči prispela v Grčijo. Stari Rimljani so gradili signalne stolpe ob vsej obali Male Azije. Severne Afrike in Južne Španije, da bi lahko obveščali ljudi o prihodu morskih roparjev. Takšen brzojav je lahko prehitel sonce, tako da je »brzojavka« iz mesta na vzhodu prispela v mesto na zahodu na videz prej, kakor so jo oddali. Iz tega so stari narodi sklepali, da na Zemlji ni povsod v istem trenutku isti čas.

*

Ali morejo čebele razločevati barve?

Naravoslovci so s poskusi ugotovili, da čebele razločujejo barve. Če n. pr. napravimo večbarvno šahovnico in postavimo na vsako polje prazen lonček, na eno modro pa lonček, poln sladke vode, bodo čebele priletale na plavo polje, pa naj pozneje še tako prestavljamo lonček ali pa vzamemo z njega poln in postavimo nanj prazen lonček. Razen modre razločujejo čebele tudi več drugih barv, razen določene odenka rdeče in odenka modrikasofzelene barve.

*

Ali okušamo okus sladkega, slanega in grenkega enako na vseh delih jezika?

Strokovnjaki so ugotovili, da so posamezni deli jezika na površini »specializirani« za posamezne okuse. Tako okušamo s koncem jezika sladko, ker so tu čulne celice in žilci, določeni za ta okus. Grenko najbolj okušamo na korenju jezika, ker imamo tam tako imenovane »ograjene bradavice«, občutljive za grenkobo. Slano okušamo najbolj na robu konca jezika, kisto pa sredi jezika ob straneh. Zanimivo je, da čutilo otroci enako na obeh površinah in celo na notranji površini lit. Pri odraslih je občutljivost omejena na ožje površine. Spodnja površina jezika je neobčutljiva, kakor sta neobčutljivi tudi lici na notranji strani, sredina gornje površine pa je nevtralna.

Preden sedeš za krmilo...

Zvečer popiti alkohol je v krvi tudi še naslednje jutro

Seveda obstaja pravilo — pravijo strokovnjaki — po katerem je mogoče izračunati po posameznikovi telesni teži, koliko gramov alkohola je potrebnih, da se ga v določenem času nabere v krvi za cel promile, vendar je ta obrazec brez praktičnega pomena, zakaj kdo bi se v ustreznem položaju ukvarjal s tako zapletenimi računi. Prav nič manj pomembno ni čas, v katerem pride alkohol v kri.

Kdor popije tri čaše piva in tri kozarce vina, ima kmalu v krvi poldrugi promile alkohola, potem pa mine sedem ali osem ur, preden se stanje spet normalizira. Znatno manjši učinek je, če popije človek tri kozarce piva v krajših, na primer v četrturnih presledkih, ker dobršni del alkohola sproti iz gine iz krvi.

Po obsežnih raziskavah so ugotovili, da izgine iz krvi vsako uro nekako 0,15 do 0,20 promila alkohola. Kdor ga ima dva promila, mora torej čakati 13 do 14 ur, preden je njegova krvna slika spet normalna. Če v večerni družbi dosežete to množino — pravijo danski strokovnjaki — in potem spite se dem ur ter se vam zjutraj zdi, da boste sedli za avtomobilsko krmilo popolnoma spočiti in trezni, morate vedeti, da imate v krvi še vedno precej več kot 0,8 promila alkohola, ki ga seveda ne čutite več, zato si ga zjutraj za »osvežitve« privoščite kozarček, s katerim znatno zvišate od prejšnjega večera preostalo množino alkohola v krvi. Kakih šest desetink promila alkohola v krvi ne čutite zlasti takrat, če ste zvečer legli v tistem obdobju, ko je zaradi pravkar zaužite pijače začela naraščati množina alkohola v krvi. Prav to pa se najpogosteje dogaja.

Zelo važno je tudi, ali človek pije alkoholne pijače na prazen želodec ali pa po obroku z mastno jedjo. Medtem ko v prvem primeru s tremi čašami piva ali s tremi kozarčki žganja kaj kmalu dosežete 1,5 promila, se povzpne množina alkohola v drugem primeru — po ugotovitvah danskih raziskovalcev — le 0,8 promila.

Medtem ko je v skandinavskih in nekaterih drugih evropskih deželah meja pri polovici promila, razpravljajo na primer v Zvezni republiki o tem, da bi jo zvišali na 0,8 promila. Nasprotniki tega predloga pravijo: »Če hočemo biti dosledni, moramo doseči, da ne bo užival alkoholnih pijač nihče, kdor namerava čez 7—12 ur sesti za krmilo.«

CLAUS EIGK:

dan nič

39

Pred njimi je ležala skrivnostna meglica. Ponekod je sonce neovirano sijalo skozi, nekatera mesta pa so bila gostejša. Tal na splošno ni pokrivala enakomerno, tu jo je bilo komaj za meter, tam pa je segala raziskovalcem daleč čez glavo.

Ker so bila tla popolnoma ravna, je Mundus naravnal vozilo v določeno smer, potem pa krmilo trano privil. Špeljali so.

Voznja čez 70 kilometrov široko ravnino je trajala slab dve uri in je bila nedvomno najbolj pustolovsko doživetje njihove poti po Mesecu. Kdo bi prej menil, da utegne biti megla proti notranosti gostejša in višja? Sicer se nikoli ni toliko zgostila, da ne bi bilo mogoče videti vsaj dvajset metrov naokoli, toda možje so morali biti zavoljo tega mnogo previdnejši. Podobno silovitemu izstrelku je vrtalo vozilo raven predor v sivo pišt, ki je kakor Ariadnina nit ostajal za njimi še na kilometre daleč. Možje so bili megle sicer navajeni z južnega tečaja, toda ta megla je bila drugačna. Moreč in tesnoba občutek jih je prevzel. Zdelo se jim je, da neslišno in brezčasno plavajo skoz prostor ko kakšni vesoljski bogovi. Pa so bili le ljudje in bežno so potovali skoz mrtev, pošasten svet. Govorili so malo, končno so vsi utihnili. Želeli so si samo to, da bi tesnobno pokrajino čimprej zapustili.

Megla se je znižala, odprl se je razgled in nenadoma so uzrli pred seboj severne grebene krožnega gorovja. Srečno so prepotovali Platonovo megleno ravnino!

Navkreber jim ni šlo več tako lahko, kakor poprej. Na vrhu grebena so se ponovno odpočili.

Neutrudni Norman je med odmorom posnel še nekaj podob te grozljivo puste mesečeve pokrajine. Nenadoma pa je daleč na obzorju nekaj zapazil. Proti nebu je siknil pisan ognjen snop! Zvezdni utrinek? Ne, teh na brezračnem Mesecu ni.

Nenavadni pojav je opazil tudi Mundus. Skočil je na noge in zavpil: »Pozor! Z ladje kličejo na pomoč! Takoj naprej! Naglo!«

Sedaj ni kazalo zgubljeni besed. Možje so bili hladnokrvni in disciplinirani; ni jim bilo potrebno dopovedovati, kaj naj kdo stori. Zgrabili so dele razstavljenega vozila in se molče pognali v dolino.

Predolgo bi trajalo, ko bi se morali vračati po isti poti, zato so se sklenili prebiti do Mare frigidis in se po prej določeni poti vrnili k ladji.

Naglo, a previdno so prodirali po razsežnem Platonovem predgorju proti vzhodu. Šele čez dolgo uro se je pot tako zboljšala, da so lahko vozilo sestavili.

Sedaj je ležala pred njimi gladka ploskev »morja«. Rob Platonovih predgorij in nato obrobja severnih Alp so jim kazali, kod naj vozijo. Brez počitka so se možje izmenjavali ob pogonskem vzvodu in poganjali vozilo kolikor so jim dale moči; upali so, da bodo prispeli k ladji v dobrih štirih urah.

Čas je mineval v živčni, utrudljivi naglici. Levo se je prav do črnega neba širila prostrana sončna planjava. Srebrni trak Rimske ceste se je skoraj navpično dvigal iznad daljnega obzorja in kazalo je, ko da raste iz mesečevih tal. Desno se je lahno vzpenjalo nizko, okroglo gričevje in se rumeno, sivo in zeleno svetilo v močni sončni luči. Temnomodre sence med hribov so izdajale doline,

prelaze in soteske, ki so vodile v neznano. Tuj, strašen, skrivnosten svet! Mrtev, tog, sovražen, pa vendar tako čaroben!

Romantično zanimanje pa jih je zapuščalo. Polasčati se jih je začela utrujenost. Stiskali so zobe. Pojemati jim je začela sapa, kri je grozeče udarjala po žilah in ločevala se jih je omotica — prvi znak telesnega zloma. Vedeli so, da bo po njih, če omagajo. Toda držali so. Oddahnili so se, ko so končno pod nebatičnimi severnimi vrhovi Alp uzrli širjavo prečne doline. V kratkem loku so zavili vanjo.

Pot je bila strma. Izključili so pogonski vzvod in se prosto spustili po pobočju. Naglo so prevozili zadnjih petdeset kilometrov in končno zagledali vesoljsko ladjo — edini most na Zemljo. Zavili so k njej, zavirli in izstopili. Odprava je bila končana.

Naproti jim je prišel dr. Martini, oblečen v nerodno varnostno oblečilo. V skopih besedah jim je razložil, kaj se je pripetilo. Ko je dr. Wieland preiskoval stene ladje z Geiger-Müllerjevimi števci, je ugotovil, da so stene iz neznanih vzrokov začele čedalje bolj propuščati nevarno ultra sevanje. Vsi so se takoj oblekli v varnostne obleke in so nato naglo izstrelili nekaj raket. Eno izmed teh sta opazila Norman in Mundus.

Mundusu se je odvil težak kamen od srca. Wieland je bil res neprecenljiv! Ko bi stvar opazil samo uro kasneje, bi bilo po njih!

Seveda sedaj ni bilo misliti na kaj drugega, kakor na povratek. Nepropustne stene so zavoljo stalnega obstrlejanja energijskih kvantov brčkone postale tudi same radioaktivne. Spoznali so novo nevarnost vesolja, ki je niso predvidevali. Pač škoda, da ne bodo mogli doživeti luninega mrka, ki se bo začel čez nekaj ur!

Banane, čokolada in kruh

Tokrat kratek pogovor o šolskih malicah. Niti ne tako nepomemben, kakor to dojemajo nekateri starši, ki menijo, da šolske malice niso sestavni del šole in njenega delovanja. Z zdravstvenega stališča lahko govorimo celo o neobhodno potrebnem viru obnavljanja porabljenih psihofizične energije naših otrok. Hudo zmotna je namreč ocena, da šolsko delo pri osvajanju obsežnega učnega programa ne izčrpa otrokovih telesnih zmogljivosti. Dokazano je, da umsko delo šolarjev prav nič ne zaostaja za vložnim naporom odraslih umskih delavcev pri njihovem vsakdanjem delu, ki v večini primerov niti ni tako neposredno vezano na intenzivno in domala neprekinjeno trošenje energije. Tudi poskusi o zmogljivosti otrok in primerjanje njih duševnih lastnosti, predvsem sposobnost koncentracije in pozornosti pri delu, so pokazali presenetljive razlike v prid otrok, ki imajo v šoli redni in izdaten obrok hrane.

Na šolah, kjer imajo urejene šolske kuhinje, lahko govorimo v celoti o pravilni prehrani otrok, kar se povsod kaže tudi v praksi: otroci laže dojemajo snov in je zaradi tega tudi pouk kvalitetnejši. Šolski obrati prehrane, torej šolske mlečne kuhinje, pa imajo razen te prednosti še eno: enotne malice in povsem »enakopraven« polražaj otrok vsebujejo vse pozitivne lastnosti osnovnega vzgojnega smotra današnje šole.

Ali drži ta trditev v celoti, če je »jedilnik« šolskih malic — tam, kjer nimajo šolskih kuhinj in jih otroci prinašajo v šolo z doma — tako pester in po vrednosti, ali vsaj v merilih sladokusja, tako neenoten? Res je, da je ta največkrat podrejen skrbnosti in razumevanju staršev do svojih otrok, ne kaže pa prezreti tudi različnih dohodkov staršev in njihovo plačilno zmogljivost, ocenjevano predvsem s stališča števila otrok. Kako boleče se vtisne v zavest otroka bogata, da ne

rečemo razkošna malica tega ali onega sošolca, ki se domala vsak dan postavlja za dobrotami, med katerimi so čisto tudi banane, čokolada, pecivo itd., medtem ko sam žuli dan za dnem suh ali pa skromno obložen kruh. Bili bi krivični, če bi odrekli otrokom pravico tudi do izbranih dobrot — toda na vprašanje, če ravnaajo taki starši, ki bodisi zaradi boljše gmotnega položaja, večje skrbnosti ali podobno pošiljajo svoje otroke v šolo s takimi malicami, lahko odgovorimo le nikalno. Ali ta neenakopraven položaj otrok glede malic ne budi v prvih občutkih večvrednosti, v drugih pa grenko spoznanje ter očitek staršem, ki jim tega ne morejo nuditi? Spet nova bolečina za ženo z manjšo plačilno zmogljivostjo ali mater več otrok, ki ji svojih občutkov ne prikrivajo.

Pomlajena kuhinjska kredenca

V kuhinji imamo kredenco, ki nam jo je podarila še stara mati. Z njo nismo prav nič zadovoljni in neizrečeno si želimo, da bi jo zamenjali z novo. Vendar menimo, da jo je škoda prodati, ker za stare stvari malo dobimo, še bolj škoda pa je, da bi jo sežgali. Stare kredence so po navadi solidno izdelane in so iz dobrega lesa. Zato se bomo raje odločili, da jo bomo popravili. Morda je celo mož priročen za tako delo. Če ne, pa poiščimo mizarja, ki nam za popravilo kredence ne bo preveč računal.

Spreten mizar bo iz stare kredence napravil popolnoma moderno pohištvo. Kredenco bo razstavil na spodnji in zgornji del. Zgornjega bomo obesili na steno,

Sicer pa so v zmoti vsi tisti starši, ki menijo, da delajo svojemu otroku uslugo, če mu dan za dnem kupujejo drage domače slaščice ali še dražje uvoženo kolonialno blago. Kolikokrat bi takemu otroku v šoli bolj teknil izdaten in cenen namaz rženega kruha z marmelado ali surovim maslom, ko je vendar znano, da se otroci še ob tako pestrem izboru sladkarij teh kmalu prenajedo. Za dokaz naj navedemo samo izjavo nekaterih vzgojiteljev, ki imajo skoraj vsak dan priložnost opazovati, kako ta ali oni razvajenček edineček zamenjuje svojo »sladko« malico in drago salamo za črn kruh.

Da, če bi nekateri starši upoštevali vse te okolnosti in bili bolj zdravstveno prosvetljeni, bi pri nakupu malice za svojega otroka upoštevali predvsem zdravo, preprosto in izdatno hrano. S tem bi hkrati preprečili marsikatero posredno krivico, ki jo nehote storijo številnim drugim otrokom.

spodnji del pa bo ostal na svojem mestu. Le-ta bo dobil novo ploščo, tako da ga bomo lahko uporabljali tudi za delovno mizo. Najbolj pa je važno, da v kredenci, oziroma sedaj v omarah, zelo ekonomično izrabimo prostor. Spodnji del razdelimo z več policami. V spodnjem delu imamo prostor za lonce, skleda, pekače, deske in pokrovke. V predalih pa imamo kühalnice in pribor.

Še bolj praktično je urejen zgornji del. Predelimo ga z več manjšimi policami in lahko uredimo tako, da ima vsaka stvar svoje mesto. V levem manjšem delu imajo prostor škatle s kavo, sladkorjem, rižem itd., posebno mesto imata steklenici za kis in olje, na notranjem delu vrat pa je majhna polička za majhne zavitke začimb. Drugi desni del, ki ga zapiramo z dvema vrati, imamo za porcelan.

Zunanjo polico na zgornjem delu dobimo tako, da na kredenčni nastavek pritrdimo deščico. Tu pa imamo shranjeno vse tisto, kar pri delu v kuhinji najpogosteje potrebujemo.

Če bomo tako preuredili našo staro omaro, bomo prav gotovo zadovoljni. Prvič zato, ker bomo imeli iz stare kredence dva moderna kosa pohištva, drugič pa zato, ker si bomo s praktično ureditvijo olajšali delo v kuhinji.

Poskusite

JETRA ZA SLABOKRYNE

Slabokrvnim otrokom pa tudi odraslim zdravniki pogosto priporočajo jetra. Ker je zdravljenje uspešno le, če jetra uživamo dalj časa, se jih vsakdo sčasoma naveliča. Zato jih je treba pripravljati na čimveč načinov. Pazili pa moramo, da so jetra popolnoma sveža, zdrava in na hitro pripravljena. Le sveža jetra so okusna in v zdravju neškodljiva, ker jih ponudimo večkrat kar

NAMAZ IZ SUROVIH JETER

Jetra očistimo, nastrgamo in pretlačimo. V skledi pestamo vmežamo surovo maslo, dodamo jetra, jih začnimo s sitnim česnom, s soljo in s seseklim zelenim peteršiljem, za odrasle tudi s poprom. Po okusu jih pokapamo z limoninim sokom, nakar jih dobro zmežamo in debelo namažemo kruhke.

■ Če se vam je v naglici razlila stopljena mast po mizi ali tleh, jo boste zelo lahko odstranili, če madež polijete z mrzlo vodo, da se mast strdi; nato jo z nožem odstranite. Z mastjo polito ploščo štedilnika takoj obrišite s časopisnim papirjem.

GOSPODINJSKI NASVETI

■ Spomladansko cvetje bo v vazi dolgo sveže, če boste vedno, kadar boste menjavali vodo, dodali še žličko sladkorja v prahu.

■ Če se lasje cepijo, je to znak, da bo rast las počasnejša. Tedaj je najbolje, če lases skrajšate in jih enkrat tedensko, po umivanju, splaknete v pivu.

■ Čevlji so neprimerno bolj izdržljivi, če jih vsak dan mažemo s kremo

za čevlje in dobro zgladimo z mehko krpo.

■ Če želimo ublažiti kisel okus paradiznikove juhe ali omake, razen sladkorja pred serviranjem dodamo še košček starega kruha. Kruh hitro zbere odvečno kislino in ga tako lahko, še preden se razmoči, odstranimo iz jedi.

■ Če je pergamentni senčnik pri namizni svetilki poškodovan, ga lepo lahko popravite s tem, da ga obvijete z mrežastim blagom (kot za zavese).

■ Tintne madeže očistite s prta, če na popacano mesto položite rezino sveže limone. Ko bo prt vpil sok, bo ta madež izginil. Preostane vam le še to, da prt operete.

■ Ko peremo temnejšo obleko, je prav dobro, če madeže predhodno označimo z belo nitjo. Na vlažni tkanini se madeži slabo vidijo in je zato težko opaziti zamazana mesta.

Varnostne obleke so morali na povratku obdržati. Drug za drugim so vstopili skozi zračno zaporo v ladjo. Profesor je še poslednji otožno pogledal ta mrtvi, nevarni, pa vseeno tako zanimivi svet. Ker pa ga je že zmagovala utrujenost, mu je bilo slovo lažje. Tolažilo ga je tudi upanje, da se kmalu spet vrne.

Čez deset minut je velikan zdrsel po tleh, se lahkonno dvignil pod nebo in se nameril proti planetu Zemlji.

Čez dolgih osemnajst ur je vesoljska ladja pristala na letališču v oazi. Zakrinkane, popolnoma izčrpane, toda neznanško srečne postave so se opotekle iz vozila proti pripravljenim avtomobilom. Sicer je vsakdo v oazi vedel, da je prispela vesoljska ladja, toda množica je pričakovala junake vesolja v spoštljivi oddaljenosti od nevarnega vozila. Mundus je bil po radiu sporočil, da je postal oklep vesoljske ladje hudo radioaktiven.

Nekatere vesoljske popotnike so morali takoj prepeljati v bolnišnico; drugi so bili samo silno utrujeni, a sicer povsem zdravi. Tako tudi Mundus, ki je po prvih razburjenih pomenkih in bežnih poročilih malo pojedel in potem zaprosil, naj mu pripravijo kopel. V kopalni kadi pa je možak — zaspal!

Tako se je končal prvi uspeli polet na Mesec!

LUNIN MRK

Medtem ko se je na Mesecu dogajala ena izmed največjih pustolovščin, kar so jih ljudje kdaj doživeli, se je odigravalo v srcu Sahare nekaj, kar bi bilo bolj primerno imenovati veseloigro.

Ker je bil Frank Eigbrecht tibbujskemu velikašu Bisri

Kolokomiju zagotovil, da bo temeljito pretehtal njegove roparske zahteve, je noč minila še kar mirno.

Že ob šestih popoldne so rešetkasti tubus daljnogleda postavili in dr. Kibicki je pripravil specialne fotografske aparate z vložnimi visoko občutljivimi filmi.

Zrak je bil čudovito čist in mesečev lik v daljnogledu nadvse oster. Naravnali so instrument na 750-kratno povečavo in ga namerili na prečno dolino v Alpah.

Okrog osmih zvečer je Kibicki menil, da vidi temno točko, ki je prej ni bilo. To je bil domenjeni dimni znak.

Mrzlično so posneli na ducate podob in jih takoj razvili. Na posnetkih so videli, da točka ni bila optična prevara. Eden izmed radiotelegrafistov, ki je v kratkih presledkih stalno klical oazo, je medtem prejel obvestilo, da je Mundus že prispel na Mesec.

Odtlej se od daljnogleda niso ganili. Jarkosvella lunina površina pa je oči zelo utrujala. Ker močnih očal iz bojzani, da ne bi kaj spregledali, niso uporabljali, so se ob daljnogledu stalno izmenjavali dr. Kibicki, Eigbrecht in eden izmed v astronomiji dobro podkovanih tehnikov.

Proti polnoči se je pojav ponovil na meji Alp in Mare imbrium in zjutraj okoli petih spet ob južnem vznožju krožnega gorovja Plata. Pogumni raziskovalci so očitno uspešno napredovali po Mesecu.

O tem so takoj sporočili v oazo in v prostavo velike pustolovščine spili nekaj steklenic vina.

Eigbrecht pa je moral ohraniti čisto glavo. Ko bi bil vedel, da se je moral Mundus z Meseca predčasno vrniti, bi lahko preprosto naložil stvari na letali in odletel z negostoljubnega Tibestija. Tako pa je moral po načrtu ostati

Vzel je bonbon . . .

Pri otroku do sedmega leta starosti zaradi biološke in psihične nezorelosti ni moč ustvariti jasnih pojmov o dobrem in zlem, zato tudi ne bi mogli govoriti o laganju in nepoštenem ravnanju. Isto velja tudi v tem obdobju otrokove rasti za krajo.

Kraja je po svojem psihološkem bistvu posledica občutka nekakšne določene pomanjkljivosti in protest okolju, v katerem določena oseba živi, proti njenim omejitvam ali slabostim. Oglejmo si tale primer:

Pred vojno so otroci po vaseh, kjer je sladkor pomenil redkost, najpogosteje jemali ravno sladkor in slaščice. Zdag pa so pojavi takšnih tatvin bolj redki, kar priča, kako so relativni. Če pred otrokom stvari skrivamo in zaklepamo, a jih le-ta potrebuje, potem je povsem razumljivo, da jih bo otrok najbrž vzel, ne da bi koga vprašal.

Često otrok nima namena krasti, temveč kratko malo vzame tisto, kar želi in kar potrebuje. Zato so krivi odrasli, če zavoljo vsakega koščka kruha ali sladkorja napravijo problem in vzbude v otroku čustvo, ki najbolj škoduje njegovemu razvoju: občutek krivde, nedostojnosti, manjvrednostni kompleks in občutek splošne negotovosti. Zato lahko samo s pravilnim odnosom do otroka dosežemo, da bo takšno ravnanje osamljeno, da se ne bo več ponovilo.

Tatvina je vselej signal, da otroku nekaj manjka. Toda novejša ugotovitve psihologov in otroških psihiatrov so pokazale, da gre ob takšnih priložnostih za nekaj veliko globlje, kot je navadno gmotno pomanjkanje. Običajno gre za pomanjkanje ljubezni in pozornosti staršev, zlasti matere, za nekakšno bojazen, da ga bodo njega, otroka zapustili itd. Tatvina je simbolični izraz otrokove težnje po tem, da bo nadoknadil to pomanjkanje, protest proti krivici, ki jo otrok zaradi tega občuti, včasih pa tudi težnja, da si otrok pridobi naklonjenost ali ljubezen.

Otroci vsekakor niso krivi za nesporazume med roditelji, a jih vseeno mnogo teže občutijo, kakor se to misli. Zato pri starejših otrocih razlagamo krajo kot znak, da otroci niso srečni, da so v njih nasprotja ali neizpolnjene želje, nezadovoljstvo ali strah. V takem položaju je očitno, da kazni lahko samo okrepi krivca na njegovih krivih poteh in da jo je treba najodločneje zavreči kot sredstvo, s katerim bi odvadili otroka kraje.

surova, opečena oziroma na pol kuhana. Na hitro pa jih pripravljamo zato, da ostanejo mehka in ohranijo čimveč vitaminov in drugih dragocenih snovi.

Za dietno prehrano uporabljamo goveja, telčaja, včasih pa tudi kokošja jetra. Svinjska so premasna, smeje pa jih uživati zdravi ljudje. Ovčjih jeter se izogibljimo, ker ovca pogosto balujejo za metiljavostjo.

Preden jetra uporabimo, jih na hitro operemo, nakar odrežemo kožice in žile.

toč še dan in noč, da bi opazoval bližnji lunni mrk in fotografiral morebitne nadaljne dimne znake.

To je sedaj postalo težavno.

Ujeti tibbujski poglavar mu je povedal, da bi bili starega Bisro Kolokomija že zdavnaj odstavili, ko bi se ne bali njegovih čarovniških moči. Velikaševa mlada žena je bila poglavarjeva nečakinja in zatrjeval je, da bi rad skupaj z njo zavladal namesto starega Bisre.

Eigbrecht je poglavarju vrnil orožje in ga poslal k oblegovalcem.

Sicer mu je bilo vseeno, kdo Tibbujskem vlada. Toda sovražno ravnanje starega Kolokomija je vzbudilo v njem maščevalna poželenja. Sklenil je, da bo pomagal staremu poglavarju, ki je bil med svojimi ljudmi očitno zelo priljubljen.

Sprva je hotel počakati na domenjeni sestanek z mlado vladarico. Nje pa ni bilo. Bržkone ji je stari prebrisanec prišel na sled.

Po mirni noči je napačil nov dan. Okoli poldneva sta spet prispela na čelu velikanskega spremstva Bisro Kolokomi in njegova mlada soproga. Oba sta bila tesno zasrta, kar ni kazalo nič dobrega.

Bisra je imel ob sebi divjega, hudogledega možaka. Ta je za vladarjem ponavljal njegove besede. Stari torej niti preko tolmača ni hotel govoriti z Eigbrechtom! Spet nova, velika žalitev!

„Sedaj mi je pa zadostil!“ je komaj zadrževal sveto jezo Eigbrecht. „Pokličij poglavarja, da bom lahko govoril tako, kakor ta stari razbojnik!“

Ujeti poglavar je že čakal v ozadju.

(Dalje prihodnjič)

za oddih in razvedrilo

„Še dva meseca, tovariši...“

DUŠAN ŠVARA-DULE

Jeseni 1941. leta sem nekega dne sedel pri članu tedanjega novomeškega okrožnega komiteja. Med razgovorom je nekdo potrkal in vstopil. Na vratih se je pokazal fant, črnih las in temne polti.

»Zdravo, Karli,« je dejal in pri tem pokazal dve vrsti belih zob. Iz njega sta žarela zdravje in iskrena neposrednost.

Bil je partizan, ki je prišel poročat o svoji zadnji akciji na nemško patroljo nekje v Zasavju. Podrobnosti se ne spominjam več, nisem pa pozabil njegovih besed, ko se je poslavljajal:

»Še dva meseca, Karli, pa bomo vkorakali v Ljubljano.«

Presenetilo me je. »Kaj?« sem se vprašal, samo še dva meseca, pa bo konec? Če bom tako mencial s svojim odhodom v partizane, ne bom doživel niti ognjenega krsta. Če ta tako pravi,« sem razmišljal naprej, »že mora biti res, saj je partizan in živi sredi dogodkov.«

*

Meseci v letu 1942 so se vlekli kot lačno leto. Roška ofenziva se je široko razmahnila. Italijanov tedaj ni bilo treba dosti iskati; povsod si utegnili naleteti nanje.

Po hudih, a uspešnih bojih se je Cankarjeva brigada to jesen preselila v zapuščene kočevske vasi. Počitek je trajal štirinajst dni. To je bilo štirinajst zelo, zelo dolgih dni. Dolgih zato, ker smo se vse te dni hranili »individualno«, kar je pomenilo, da si je vsak zase kuhal to, kar mu je pač mati narava ponudila. Brigadna intendantca je tedaj popolnoma odpovedala.

Meni in seveda tudi vsem drugim je narava tedaj nudila samo slive. Tisto leto jih je na Kočevskem obrodilo toliko, kakor že dolgo ne. Jedilni list je bil dokaj preprost: zajtrk — slive, obed — slive, večerja — slive.

Predzadnji večer našega bivanja v teh vaseh sem zaslišal radosten klic:

»Hura, Tilen pelje voz krompirja!«

Vest je bila resnična. Par lepih, močno penastih konj, je vlekel v hrib težak voz, naložen s krompirjem. Sto metrov pred kuhinjo si je desni konj zlomil nogo. Še danes nisem popolnoma prepričan, če je bil ta zlom res zgolj naključje. Naj bo že kakorkoli, vem samo to, da smo se tisti večer, po dolgem času, okusili zopet meso.

Toda mnogo bolje bi bilo, če mesa tudi tedaj ne bi večerjali. Konja so seveda še toplega in prepotenega vrgli v lonce. Nujna posledica tega je bila, da smo vso noč letali kot netopirji.

Ko sva se ponoči našla s komisarjem Janezom vsak na svoji strani grma in razmišljala o tem čudnem naključju, je Janez nekako skozi zobe strnil:

»Veš, Dule, to ni nič hudega, saj bo tako čez dva meseca konec vojne.«

*

Leta 1943 smo že prerasli v armado. Utrpi zaledja in operative so bili vsklajeni. Kamor so naše brigade udarile, je nastala v sovražnih vrstah vrzel.

V zgodnjih mesecih tega leta smo bili onkraj Gorjancev ter s XIII. Proletarsko pestili neko italijansko divizijo. Po opravljeni nalogi smo se preselili v Krašiče ter nadaljevali z akcijami. Našo dejavnost smo usmerili pretežno na progo Karlovac-Zagreb.

Nekoč smo izbrali za napad železniško postajo v bližini Jastrebarskega. Akcija je normalno potekala. Uničili smo telegrafsko-telefonske naprave in kretnice ter popolnoma onеспособili postajno poslopje.

Po končani akciji se je bataljon zbral in pripravil za odhod. A Leva, komandirja druge čete, ni bilo nikjer. »Kaj je z Levom?« smo se vprašali. Nihče ni ničesar vedel zanj. Razkropili smo se na vse strani, prestrašeni, da se mu ni morda kaj pripetilo. Zadeva je postajala resnejša, ker je čas hitel in bi se utegnili oklopni vlak vsak hip prikazati.

Postavili smo hitro zasede na progi proti Karlovcu in Zagrebu ter še naprej iskali. Pritajeno smo klical v temo: »Lev, Lev, kje si, oglasi se!«

Ko sem stopal po peronu vzdolž tračnic, sem zaslišal iz teme globok, vendar slaboten glas: »Na pomoč, pomagajte mi!«

Podzavestno sem čutil, da prihaja glas iz bližine, vendar si nisem mogel predstavljati odkod, ker je bilo okoli mesta, kjer sem stal, popolnoma ravno. Tla so bila posuta z belim peskom, kot je pač na postajah v navadi.

Prestopil sem se še nekaj korakov in zazdelo se mi je, da slišim glas iz zemlje pod seboj. Bil sem sam in odkrito povem, da mi ni bilo lahko pri srcu. Videl nisem nič, slišal sem pa glasove, kakor da bi nekdo govoril iz trebuha.

Ko sem se ozrl, sem zagledal na zemlji štirikotno liso. Previdno sem se ji približal in že dokaj jasno razložil Levov stokajoči glas, ki je moledeval za pomoč. Na vprašanje, kaj počne spodaj, je v eni sapi izdaval:

»Voda — mrzla — hitro!«

Lazil je okoli in v svojem prodajanju zijal ni gledal, kam stopa. Tam so bile namreč tri, po deset metrov globoke cisterne z vodo

za napajanje lokomotiv. Dve sta bili pokriti, ta, v katero je Lev štrbunknil, pa je imela razbit betonski pokrov. Ravno njo si je izbral za svojo kopel.

Dve uri je trajalo, preden smo ga izvlekli. Bil bi že davno prej na suhem, če nam ne bi dvakrat telebnil nazaj, ko smo ga vlekli ven.

Ko se je preoblačil, pa mi je ob tisti nesrečni odprtini šepnil:

»K vragu, Dule, čez dva meseca pa bo kljub vsemu že konec!«

A ne mislite, da mu tedaj nisem verjel.

*

Leto 1944. Italija je že zdavnaj odšla po gobe. druga fronta se je razmahnila. Skoraj sleherni dan smo gledali zavezniške bombnike, ki so se vračali nad Primorsko v svoje baze. Nemci so se še vedno besno otepali na vseh koncih, čeravno so ostali sami.

Dr. Volčjak je prišel nekega jutra z zemljevidom v roki in predlagal lokacijo kraja za bodočo bolnišnico »Franjo«. Kraj se mi je zdel primeren.

»Začni!« sem mu rekel. Čez nekaj dni sva odšla pogledat tisto mesto. Spotoma mi je naložil štirimetrsko desko, rekoč: »Da pot ne bo zastoj!«

Bolnišnica je bila zgrajena in kmalu zatem se je napolnila z ranjenci. Pretrpela je tudi že sovražni napad. Branili so jo ranjenci-rekonvalescenti. Puškomitraljezec, ki je izza skale ob vhodu v bolnišnico uspešno odbijal

WENZEL GRIES:

Izposojena knjiga

Kdor ima mnogo knjig, ima tudi mnogo prijateljev, seve takih, ki si jih radi izposojajo.

Pa je prišel eden takih na obisk. »Lepo, da si se me spet enkrat spomnil,« sem ga pozdravil v malce grenkim nasmehom, zakaj prijatelj se je brez obotavljanja pognal proti moji knjižni omari. S pogledom, ki bi ga zanj zavidal sam Sherlock Holmes, vam rečem, jo je v trenutku odkril. Tisto knjigo namreč, ki sem jo bil lep čas iskal po knjigarnah in sem jo komaj uro poprej dobil v antikvariatu.

»Glej no,« je bil prijatelj ves iz sebe, »prav tole knjigo sem si že dolgo želel. Posodil mi jo boš.«

Kar precej ponosa me je navdalo, ko sem slišal tolikšno hvalo knjige, ki sem jo dolgo iskal. »Pa sem jo že pred eno uro...« sem hotel začeti, on pa me je prekinil: »Jutri jo dobiš gotovo nazaj.« S knjigo pod pazduho se je brž poslovil.

Ko sva se srečala po treh dneh, mi je potožil, da ga je moril nenapovedan obisk in da še ni mogel prebrati moje knjige. Pa sva se spet srečala čez teden dni. Prepričevalno je molovil z rokami in mi dopovedoval, da je odpovedal kegljaško partijo samo zaradi tega, da bi tisti večer v miru prebral mojo knjigo.

vse juriše Nemcev, je med lajanjem svoje strojnice in eksplozij nemških min kričal:

»Nate, barabe švabske, zdaj je čas, čez dva meseca vas bo tako že hudič vzeli!«

*

Leto 1945. Marca smo se v Trnovskem gozdu krepko spopadli z Nemci. Ko je največji naval proti večeru začel ponehavati, sem zaslišal iz smeri, kjer je stal naš minometalec, piskav in skoraj jokajoč glas:

»Prosim te, dvigni za pet stopinj, boš videl da bo bolje!«

»Pejdi, oštja, u maloro, ma ne vidiš, da je bila prva dobra!« Glas je donel kot iz soda in je bil zelo podoben medvedjemu brundanju.

Pristopil sem. Vodja minometalca Geno in njegov pomočnik Ivica sta se divje prepirla, čigavi elementi so za nagib minometalčeve cevi boljše. Imela sta samo še tri mine, zato je bila njuna vnema za čimboljše zadetke razumljiva.

Ko sem ju vprašal, čemu se vendar prepirata, ker imata tako še samo tri mine, mi je Geno s svojim basom odvrnil:

»Ma, kaj če nam več, čez dva meseca bomo že doma!«

*

Tudi njemu sem verjel in zdi se mi, da je bilo to dobro in prav. Samo Geno je bil »na tekočem« in je zato tudi do pikice natančno pogodil konec druge svetovne vojne.

JO HANS RÖSSLER:

UGANKA

»Toda — od kod potem vse to veste?«
»To je moja velika skrivnost!« je mladi mož energično nadaljeval. »Vem še mnogo več. Vaš mož je državni uradnik, dela v isti pisarni z nekim gospodom Flemingom. Gospod Fleming je poročen, njegova žena je plavalnica in si je pred nedavnim kupila nov klobuk, ki ji sploh ne pristaja. Razen tega si je dala predelati obleko, ki jo je nosila preteklo zimo.«

»Potem gotovo poznate gospo Fleming!«
»Prisegam vam, da gospe Fleming še nikoli nisem videl. Toda vrtna se k vam: poročeni ste osem let, bi lahko sicer dobili mnogo boljše partije, vendar ste se odločili za Bruna zaradi pokojnine, ki jo ima kot uradnik. Vaš mož gre vsako soboto na kegljišče in je preteklo soboto prišel domov šele ob dveh zjutraj. Dalje: ena od vaših sester hoče poročiti nekega moškega, o katerem ničesar ne veste. Vaš mož se je zato o njem informiral, vendar še ni dobil odgovora. Vaša mati vam je pred tremi dnevi pisala pismo, v katerem je napovedala svoj obisk čez teden dni. Zaradi tega ste se z možem sprli in mu pri tem očitali, da je pred tremi leti bil njegov brat štiri tedne pri vas, ko je zaradi ne-

pravilnosti v službi pri plinarni izgubil službo. Ali je to točno?«

Hermina se je vsa tresla kot šiba na vodi.

»Gospod, to je že blizu čarovnije!«

»Saj tudi sem čarovnik.«

»Moj bog!« je vzdihnila Hermina vsa pretresena.

Mladi mož se je prvič nasmehnil.

»Lahko se udeležite tega mojega znanja, draga gospa. Nimam namena, da bi ohranil to skrivnost zase. Če želite, sem radevolje pripravljen povedati vam svojo skrivnost, kako zveem vse te stvari — za malenkostno odškodnino tisoč šilingov.«

»In potem bom lahko tudi jaz, kot vi, spoznala življenje tujih ljudi do vseh teh podrobnosti najintimnejšega življenja?«

»Prav gotovo, draga gospa.«

Hermina je brskala po svoji torbici in potegnila tisočak. Izročila ga je mlademu možu.

»No — kako moram narediti?«

Mladi mož se je sklonil k njej in ji zaupno dejal:

»Prav tako kot jaz. Peljite se v tramvaju. Tako sem se jaz namreč pred desetimi minutami peljal v tramvaju in stal tik za vami, pri tem pa natanko poslušal, kar ste pripovedovali svoji prijateljici...«

Mladi mož se je ustavil pred njo.

Odkril se je.

»Vam je ime Hermina,« je rekel strogo.

»Oprostite...«

»Ali vam je ime Hermina? Da ali ne?«

»Ime mi je Hermina. Toda jaz vas vendar ne poznam.«

Mladi mož ji je pogledal globoko v oči.

»Tudi jaz vas ne poznam. Danes me prvič vidite. Kljub temu vem, da vam je ime Hermina.«

»Toda kako veste to?«

»Vem še mnogo več,« je vsiljivo nadaljeval mladi mož. »Vem, da ste poročeni, da imate trisobno stanovanje z vrtom, da so vam na vrtu miši uničile pred nedavnim komaj nasajeno solato, da je vašemu možu ime Bruno in da je vaš zakon na vašo veliko žalost ostal do danes brez otrok. Ali je vse to točno?«

Hermina je bila vsa pretresena. Roke so ji brez moči obvisle ob telesu.

»To je naravnost skrivnostno. Vse je do pičice točno.«

»Včeraj ste imeli veliko perilo in ste na vrtu obesili sedeminšestdeset kosov perila.«

»Aha! Vi gotovo stanujete nekje v sosesčini!«

Mladi mož je potegnil svojo listnico.

»Nikakor. Še nikoli do danes nisem bil v tem mestu. Danes zjutraj šele sem prispel. Tu je moj potni list in datum prestopa meje. Tukaj je tudi moj vozni listek. Še pred štirimi urami sem bil v inozemstvu.«

Po šestih tednih sem ga obiskal na domu, pa so mi povedali, da se je odpeljal na dopust. Knjigo je seve vzela s seboj. Nekaj tednov kasneje sem se spet oglasil pri njem. »Prav gotovo prihajaš zaradi knjige,« me je nagovoril, nato pa je malce jecljaje prišel z besedo na dan: »Veš, na dopustu sem spoznal dekle — čedna je, ti rečem — pa mi je povedala, da bi zelo rada brala tisto knjigo. Saj veš, takšno željo je težko odreči. Saj je tako, ali ne?«

Pa se nisem dal prav prepričati. Prijatelj mi je svečano zagotovil, da si ne bo pri meni prav gotovo nikoli več izposodil nobene knjige. Bil je užaljen, jaz pa sem ga prosil za naslov tiste znanke z dopusta.

Bila je v resnici čedna, prijatelj ni prav nič pretiraval. Pa prijazna je bila z menoj, v kino sem jo povabil... Ko sem ji povedal zaradi knjige, ji je postalo mučno, pa je rekla, da jo je posodila svojemu predstojniku v pisarni. To pot sem bil vesel jaz, zakaj njenega šefa sem dobro poznal kot prijatelja pri kartah.

Mož je bil zares prijazen in me je povabil na partijo kart k sebi na dom. Ko sva kramljala pri čaši vina in sem mu razložil vse v zvezi s knjigo, mi je povedal, da je bil dan poprej pri njem na obisku slaven pesnik — da ga ne poznam, je vendar kulturna sramota — in si je izposodil tisto knjigo. Seveda nisem mogel uiti temeljitemu predavanju o velikih zaslugah tistega pesnika.

Cele tri ure mi je pesnik bral svoje neobjavljene verzice, tako da sem od utrujenosti malone pozabil povprašati po svoji knjigi. »Saj sem vedel, moja teta!« je zavrtel oči, jaz pa sem imel precej težav, preden sem izvedel za naslov tete, ki si rada izposoja knjige.

Spet je minilo nekaj dni, potem pa sem stal pred vrati v stanovanje tiste tete: »Dovolite, oprostite, prihajam zaradi knjige, zaradi svoje...«

»Ne posojam knjig! Kar pojdite v javno knjižnico, mladi mož!« In so se mi vrata zaloputnila pred nosom.

Približno leto dni kasneje sem imel opraviti v sosednjem mestu, pa sem obiskal mimogrede tudi znanca, ki ga nisem videl že lep čas. Mož je imel veliko knjižnico, ki mi jo je prav rad razkazal. Nemogoče, vam rečem, tista knjiga je ležala na vrhu kupa svojih vrstnic! Po praski na platnici sem jo spoznal. Moja knjiga je bila in žig tiste staričarne je bil v njej.

»Tole tu misliš?« je mirno spregovoril. »Dolgočasna reč. Če jo hočeš brati, ti jo prav rad posodim. Nekdo mi jo je posodil; če me ubiješ, ne vem, kdo je bil. Veš kaj, kar dam ti jo, zdaj je ne potrebujem več in mi je samo v napotje.«

»Prisrčna hvala,« sem s težavo spravil iz grla.

Vprašanje slovenskega jezika pred Komisijo za človečanske pravice

(Nadaljevanje s 1. strani)

ponoviti v nemškem jeziku. Ta proces pred Komisijo za človečanske pravice naj bi bil »Testprozess«, s katerim je slovenska manjšina na Koroškem hotela pred svetovno javnost, katere pritožbe pa so čisto neupravičene, ker daje Avstrija manjšini vse pravice, ki ji grejo, kar zlasti kaže »vzorna ureditev šolskega vprašanja«. V ostalem je značilno, da je slovenska manjšina s sodnikom v Rožku v dobrih odnosih in pri Izopu se sploh ne more govoriti o »žrtvi«, ker v tem primeru vendar ne gre za stvar večjega pomena.

Na ta izvajanja zastopnika tožene stranke je ponovno govoril dr. Andorfer in na koncu še dr. Franci Zwitter, ki je vodil proces v Rožku. Odločno je zavrnil trditve zastopnika avstrijske republike, da bi bil namenoma zavračeval vložitve tožbe in da naj bi bil ta proces načrtno organiziran kot »Testprozess«. Poudaril je, da pri procesu ne gre za pritožbo proti avstrijski republiki niti ne proti rožškemu sodniku, marveč edino le za koriščenje pravice po pritožitelju, da se obrne

na Komisijo za človečanske pravice, ker se mu je po njegovem mnenju zgodila krivica, za katero v Avstriji ni mogel najti zadoščene. Nerazumljivo je zato razburjenje zastopnika republike Avstrije, ko je vendar Avstrija sama z ratifikacijo Konvencije dala svojim državljanom to pravico.

Na osnovi aktov je nato dr. Franci Zwitter še dokazal, da je tožbo vložil brez vsakega zavlačevanja in ravnal samo v okviru pooblastila ki mu ga je dal pritožitelj. Končno je še poudaril, da se ne more strinjati z mnenjem zastopnika tožene stranke o pojmu »žrtve« — člani manjšine imajo za ta pojem bolj točen občutek: žrtev ni nujno le »krvave žrtve«, žrtev je lahko tudi človek če se mu zabrani govoriti v materinem jeziku, kar je vendar ena najosnovnejših človečanskih pravic. V tem smislu je ponovno prosil Komisijo, da ugotovi pritožbi Izopa.

Po dveh sejah, ki sta trajali skupno kake štiri ure, je predsednik razpravo zaključil in sporočil sklep, da bo odločitev sporočena pismeno.

SPORTNI VESTNIK

Karl Schranz (Avstrija) je vreden naslednik »zlatega« Toneja Sailerja. Letos si je osvojil naslov svetovnega prvaka v alpskih disciplinah in že četrtič postal zmagovalac na mednarodnih tekmah za pokal Kandahar.

SMUČANJE

POKAL KANDAHAR — SCHRANZ ČETRTIČ ZMAGOVALEC

Zadnje veliko mednarodno tekmovanje v alpskih disciplinah je potrdilo, da je Avstrija v smučanju tudi v letošnji sezoni brez prave konkurence; to velja tako za moško kot tudi za žensko ekipo. V Sestieru, kjer je bilo veliko mednarodno tekmovanje za pokal Kandahar, je svetovni prvak Schranz zmagal v smuku ter v slalomu dosegel tretje mesto, kar mu je prineslo zmago v kombinaciji. Tako je Avstrijec Schranz že četrtič osvojil častni naslov zmagovalca. Drugo mesto je prav tako zasedel Avstrijec Zimmermann, tretji predstavnik naše države — Stiegler pa je dosegel četrto mesto.

V Sestieru pa je blestela tudi avstrijska ženska ekipa, saj je Traudl Hecher z odlično tehniko in lepim slogom osvojila zmago v smuku in kombinaciji.

GARTNERKOFEL: GRUBER VELIKA SENZACIJA

Z veliko senzacijo se je zaključilo alpsko tekmovanje na Gartnerkofelu pri Šmohorju, kjer je mladinec Gruber zmagal pred Falchom, avstrijskim reprezentantom na svetovnem prvenstvu. Mladi smučar iz Lienza je s tem dokazal, da bo z njim treba resno računati tudi pri olimpiadi v Innsbrucku.

SKOKI V LAHTIJU: PRVI LEODOLTER

Ob sodelovanju najboljših svetovnih skakalcev je na veliki mednarodni prireditvi smučarskih skokov v Lahtiju na Finskem senzacionalno zmagal Avstrijec Leodolter. Zmaga avstrijskega prvaka pred Fincem Immonenom in Norvežanom Larsenom je vsekakor izreden uspeh; sodelovali pa so poleg tega najboljši skakalci — razen svetovnega prvaka Recknagla — tudi iz številnih drugih držav. Jugoslovanski tekmovalci,

ki so pri treningu pokazali izvrstno znanje, se pri nedeljskem tekmovanju pred 40.000 gledalci niso mogli uvrstiti.

HOKEJ NA LEDU

COLORADO SPRINGS ZARADI POLITIČNIH SPOROV NIMA PRAVE PRIVLAČNOSTI

Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu, ki se trenutno odvija v Colorado Springsu, je veliko zgubilo na svoji privlačnosti, ker se vzhodne države — predvsem izvrstni ekipi Sovjetske zveze in Češkoslovaške, ki spadata med najboljše na svetu — ne udeležujejo tekmovanja. Tako je ostala Kanada brez resne konkurence in bo zanimiva edinole borba za ostala mesta, saj prvega mesta kanadskemu moštvu verjetno nihče ne bo mogel ogroziti. Še največ izgledov pripisujejo Švedski, ki je v uvodni tekmi po zelo napeti igri senzacionalno premagala Ameriko (2:1), katera je že prejšnja leta zelo resno posegala v boj med najboljšimi hokejskimi ekipami sveta.

Avstrijska ekipa, ki je v prvi tekmi sicer visoko premagala Avstralijo z rezultatom 17:0, se je po porazu, ki ga je utrpela v tekmi proti švicarskemu moštvu (4:9), uvrstila le v drugo skupino in v boju za naslov svetovnega prvaka sploh ne bo imela besede. Zato pa ima prav dobre izgledov v svoji skupini.

SVETOVNE ŠTUDENTSKÉ IGRE V VILLARSU

V Villarsu so bile prejšnji teden svetovne študentske igre v zimskem športu. Zbrali so se predstavniki cele vrste držav in so se študentski predstavniki pomerili v posameznih disciplinah. Za slovenski šport je vsekakor pomemben uspeh, ki sta ga v tekmovanju dvojice v umetnem drsanju dosegla ljubljanska tekmovalca Tjaša Andree in Peter Peršin, ki sta osvojila tretje mesto in s tem bronzasto kolajno. V drsnem sporedu posameznikov je v prostem drsanju zmagal evropski prvak Alain Calmat, Jugoslovani Peršin pa je v ostri konkurenci zasedel odlično šesto mesto. V konkurenci žensk je slovenska tekmovalka Andreejeva dosegla sedmo mesto. V hokeju na ledu je dosegla največji uspeh ekipa Češkoslovaške, ki je v finalnih srečanjih premagala Švedsko (11:1) in Sovjetsko zvezo (3:1) ter si osvojila prvo mesto.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutranja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinjstvo — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Šport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.

Sobota, 17. 3.: 8.00 Oltroski zbor Radia Celovec — 8.05 Naš hišni vrt — 8.15 Majhen jutranji koncert — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 Roman — 15.50 Za filateliste — 16.00 Iz vseh dolin zvani — 16.30 Za delovno ženo — 17.10 Dunajske melodije — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.35 »Velika simfonija«.

Nedelja, 18. 3.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Popevke od večeraj — do danes še ne pozabljeni — 11.00 Ljudska glasba iz Avstrije — 12.00 Nedeljska glasbena promenade — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Glasba ob petih — 19.00 Nedeljski šport — 21.00 Dunajski pozdrav.

Ponedeljek, 19. 3.: 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Posebej za vas — 15.45 Koroški knjižni količek — 16.00 Non stop-glasba — 17.10 Pozdrav nate — 18.25 Za vas — za vsa — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.25 Zvečer še vesel... — 20.30 Radijska igra — 21.15 Komična Azija. Glasbena potovanja.

Torek, 20. 3.: 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Posebej za vas — 15.30 Komorna glasba — 16.00 Non stop-glasba — 17.10 Koncert — 19.00 Srečna Avstrija — 20.15 Slušna igra — 21.30 Zabavna glasba.

Sreda, 21. 3.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Glasba mojstrav — 15.00 Glasba za mladino — 16.00 Non stop-glasba — 17.10 Glasba, ki nam dopade — 18.15 Pomoč vsakda potrebuje — 19.00 Popevke — 20.15 Orkestrski koncert — 21.15 Kraljeva nova obleka.

Četrtek, 22. 3.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 13.30 Majhna melodija — 14.45 Ura pesmi — 15.15 Posebej za vas — 17.10 Popoldanski koncert — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 »Teče sneg od strehe« — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 23. 3.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Koncertna ura — 15.00 Komorna glasba — 16.00 Non stop-glasba — 17.10 Koncert — 18.15 Pestro mešano — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Halal Teenagerji! — 21.00 Znani dirigenti.

DRUGI PROGRAM:

Sobota, 17. 3.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.45 Ti in žival — 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Agrarna politika — 14.15 Sestanek pri televiziji — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Kje stajma danes? — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Glasba za delopust — 20.00 »Karl V.«. Radijska igra — 22.35 Vesele viže.

Torek, 20. 3.: 7.20 Jutranja glasba — 8.20 Da, to je moja melodija — 9.05 Šolska oddaja: Dunaj v težkih časih — 11.00 Celovski komorni orkester — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Glasba Ferda Schelling — 17.10 Kulturne vesti — 18.00 Samo za vas — 20.30 Kako si osvojiš ženske — skoraj brez truda.

Sreda, 21. 3.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelje resne glasbe — 13.30 Za prijatelje opere — 14.15 Avstrijski sodobni komponisti — 15.00 Šolska oddaja — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 19.30 Štirje proti štirim — 20.00 Operne melodije — 22.15 Melodije in ritmi.

Četrtek, 22. 3.: 7.20 Jutranji koncert — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.20 Glasbena kronika Švice — 15.00 Šolska oddaja — 17.10 Kulturne vesti — 20.00 Vam v veselje — 22.15 Če sosedje spijo.

Petek, 23. 3.: 6.15 Z glasbo v dan — 7.20 Jutranja glasba — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelje resne glasbe — 13.30 Za prijatelje opere — 14.15 Avstrijski sodobni komponisti — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Veseli in razpoloženi — 17.15 Znanje za vsa — 18.00 Veseli delopust — 19.30 »Gorje tistemu, ki laže«, radijska igra — 21.25 Tretje znamenje — 22.15 Plesna glasba.

Slovenske oddaje

Nedelja, 18. 3.: 7.30 Duhovni nagovor. — 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščila.

Ponedeljek, 19. 3.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Od pesmi do pesmi (Voščila) — 18.00 Slovenska umotne pesmi.

Torek, 20. 3.: 14.15 Poročila, objave. — Bolje je paziti, kot zdraviti se.

Sreda, 21. 3.: 14.15 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — Hišna imena v okolju nekdanje graščine Humpark na Koroškem.

Četrtek, 22. 3.: 14.15 Poročila, objave. — Na zapečku.

Petek, 23. 3.: 14.15 Poročila, objave. — Moj prijatelj zamljiva.

Sobota, 24. 3.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.25 S Cervkijo skozi post...

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.

— 12.15 Kmetijski nasveti ali Radijska kmečka univerza

Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 17.00 Lokalni dnevnik — 19.30 Radijski dnevnik

Sobota, 17. 3.: 8.05 Poštarček v mladinski glasbeni redakciji — 8.35 Ali vam ugaja? — 9.25 Odmevi iz starega Dubrovnika — 10.15 Od tod in ondod — 11.00 Zabavni zvoki — 12.05 Kvintet Niko Štirf ob spremljavi

»Štirih fantov« — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.30 Godba na pihala — 13.45 V tričetrtinskem taktu — 15.25 Trije veliki zabavni orkestri — 16.00 Vsak dan za vas — 18.10 Iz Puccinijeva »Tosca« — 18.45 Okna v svet — 19.05 Domači zvoki v pisanim zaporedju — 20.00 Zabavne melodije — 20.50 Za prijatelja konec tedna.

Nedelja, 18. 3.: 6.00 Nedeljski jutranji pozdrav — 6.35 Vedri zvoki — 7.15 Zabavna glasba — 7.35 Izletnikom na pot — 8.50 »E«, topla pomlad« — 9.05 Z glasbo v novi tedan — 10.00 Še pomnite tovariši! — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.00 Zbor Slovenske filharmonije dirigira Bogdan Babič — 14.15 Voščila — 15.15 Trikrat pet — 15.30 Od cifer do velikega orkestra — 16.20 Štirje biseri iz Verdijevih partitur — 17.05 Klavir v ritmu — 19.05 Nedeljska panorama — 20.00 Izberite melodijo tedna! — 20.45 Zabavni zvoki — 21.00 Iz glasbene geografije Evrope.

Ponedeljek, 19. 3.: 8.05 Popevke in melodije za vsa — 8.40 Trije češki ples Bedricha Smetana — 8.55 Za mlade radovedneže — 10.15 Od tod in ondod — 11.00 Godba na pihala — 12.05 Dobri znanci iz Celja — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Zvočni mozaik — 14.00 Medigra v folklornem tonu — 14.35 Voščila — 15.20 Violinska glasba iz Bolgarije in Srbije — 15.40 Lilerarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 55 minut za ljubitelje operne glasbe — 18.10 Znane melodije v izvedbi hollywoodskega promenadnega orkestra — 19.05 Slovenske popevke — 20.00 Koncert ansambla slovenskih solistov — 21.30 Zabavne melodije — 22.15 Glasbena skrinja.

Torek, 20. 3.: 8.05 Zborovske skladbe Antona Hajdriha — 8.20 Glasba ob delu — 8.55 Glasbeni leksikon — 9.25 Arije in intermezi — 10.15 Izberite melodijo tedna — 11.30 Zvočna mavrica — 12.05 Veseli hribovci so v gosteh — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Domači napavi izpod zelenega Pohorja — 13.50 Četri ura z majhnimi ansambli — 15.20 Deset minut ob šegavi klaviruri — 15.30 V terek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Izbor iz Čajkovskega — 18.10 Količek za mlada ljubitelja glasbe — 18.45 5 knjižnega lrga — 19.05 Veliki zabavni orkestri tega tedna — 20.00 Poje komorni zbor — 20.30 Radijska igra.

Sreda, 21. 3.: 8.05 Orkestralne skladbe za prijatelja začel dneva — 8.55 Pisan svet pravilic in zgodb — 9.25 Melodije na tekočem traku — 10.15 Od tod in ondod — 11.00 Hitri prsti — 11.15 Človek in zdravje — 11.45 Četril ure z Ansablom Jožeta Kampiča — 12.05 Slovenske narodne pesmi — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Arije iz oper — 14.35 Godala in zabavni zbori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Šoferjem na pot — 17.50 Zabavni orkester Alfred Scholz — 18.10 Tega ne slišite vsak dan — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Naš variete — 21.00 Prvo dejanje Smetanove opere »Prodana nevesta« z ansablom ljubljanske opere — 22.15 Pa svetu jazz.

Četrtek, 22. 3.: 8.05 Oltroski količek — 9.25 Zabavni orkester Les Baxler — 9.40 Pet minut za novo pesmico in pozdravi za mlade risarje — 10.15 Od tod in ondod — 11.30 Ivo Petrič: Druga simfonija — 12.05 Ansambel Mileta Viška — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.30 Poje Mariborski komorni zbor p. v. Rajka Sikoška — 13.50 Od foxtrota do cha-cha — 14.35 Voščila — 15.20 Orgle in orglice — 15.30 Turistična oddaja — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.45 Kulturna kronika — 19.05 Radi bi vas zabavali — 20.00 Četrtekove večer domačih pesmi in naprevov — 21.00 Literarni večer — Jože Smil: Trepelika.

Petek, 23. 3.: 8.05 Operni zbori — 8.40 Sovjetska zabavna glasba — 9.25 Količek za mlade ljubitelja glasbe — 10.15 Od tod in ondod — 11.35 Vesele melodije — 12.05 Trio Modic igra domače viže — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Igramo za vas — 13.50 Flavia, klarinet, fagot in še kaj — 14.35 Poje sopranistka Eileen Farrell — 15.20 Vedri zvoki — 15.45 Jezikovni pogovori — 18.10 Poje ženski vokalni kvartet — 19.05 Ruleta zabavnih melodij — 20.00 Zabavni orkester RTV Beograd — 20.15 Tedenski znanje-politični pregled — 21.00 Hammond orgle, mandoline in kitara.

RADIO TRST

Slovenske oddaje na valu 306,1 ali 980 Ke/sek.

Sobota, 17. 3.: 13.30 Srečanje in slovo v lahki glasbi — 15.30 »Za hčer« — 17.45 Danie Alighieri — 18.30 Jazz panorama — 19.00 Pomenek s poslušalkami — 20.40 Slovenski aktet — 21.00 Za smeh in dobro voljo.

Nedelja, 18. 3.: 12.30 Glasba po željah — 14.45 Vokalni aktet France Prešern — 15.40 Portret v miniaturi: Ima Sumac — 17.00 Tvorčina sanj — 18.30 Tržaški obiski: »Mačkovlje« — 21.00 »O, duša, pojdi z mano«.

Ponedeljek, 19. 3.: 12.30 Glasba po željah — 15.00 Trnjučica — 20.00 Športna tribuna.

Torek, 20. 3.: 13.30 Glasba po željah — 19.00 Pisani balončki — 21.00 »Ivan Cankar in Ana Lušnova«.

Sreda, 21. 3.: 18.30 Italijanski operni pevci — 19.00 Zdravstvena oddaja — 20.30 Pot v neznanu, igra.

Četrtek, 22. 3.: 18.00 Radijska univerza — 18.30 Iz italijanskega glasbenega ustvarjanja — 19.00 Lepo pisanje — 20.30 Simfonični koncert.

Petek, 23. 3.: 18.30 Glasba po željah — 18.30 Skladbe sodobnih italijanskih avtorjev — 20.30 Gospodarsvo in delo — 21.00 Koncert operne glasbe.

TELEVIZIJA

Sobota, 17. 3.: 19.05 Kaj vidimo novega — 20.10 Kratki film — 20.20 »Vrtnice za Marino«.

Nedelja, 18. 3.: 17.00 Za otroke od 11. leta — 18.00 Mladinska oddaja — 18.50 Zanimalo vas bo — 19.00 Intervjuja iz Praga — 20.15 Prenos iz nemške televizije.

Ponedeljek, 19. 3.: 19.35 Gnojenje na palju — 20.20 Kratki film — 20.30 Aktualni šport — 20.50 Prenos iz nemške televizije.

Torek, 20. 3.: 19.35 Televizijska kuhinja — 20.20 Kratki film — 20.30 Vesela igra — 20.55 Prenos iz nemške televizije.

Sreda, 21. 3.: 17.00 Za otroke — 17.55 Za družino — 19.30 Slike iz Avstrije — 20.20 Kratki film — 20.25 »Ljubzen iz mladih let«.

Četrtek, 22. 3.: 19.30 Šport — 20.20 Kratki film — 20.30 »Sah smrti« — 21.05 »Mimi Pinson«.

Petek, 23. 3.: 19.30 Slike iz Avstrije — 20.20 Kratki film — 20.30 Prenos iz nemške televizije »Ta'la Juta iz Kalkule«.

Močna sadna drevesca in ribeze nudi drevesnica

MARKO POLZER
pošta Št. Vid v Podjuni
Št. Velt im Jauntal